

Örebro Universitet

Institutionen för juridik, psykologi och socialt arbete

Socionomprogrammet

Socialt arbete, C

C-uppsats, 15 högskolepoäng

Vt 2014

LIVET BAKOM SKÄRMEN

En kvantitativ studie om nätmobbning och nätkränkningar bland unga vuxna

Författare:
Andersson, Lina
Lorenzson, Malin

Handledare:
Johansson, Björn

”Livet bakom skärmen – en kvantitativ studie om nätmobbning och nätkränkningar bland unga vuxna”

Författare: Andersson, Lina och Lorenzson, Malin
Örebro Universitet
Institutionen för juridik, psykologi och socialt arbete
Socionomprogrammet
Socialt arbete, C
C-uppsats, 15 högskolepoäng
Vt 2014

Sammanfattning

Numera utgör Internet en självklar del i svenskarnas dagliga rutiner. Användandet av sociala medier och annan digital interaktionsteknik kan föranleda negativa konsekvenser för individen. Till följd av Internetanvändandet har en ny arena för kränkningar och mobbning uppstått. Tidigare forskning har i huvudsak studerat nätmobbning och nätkränkningar bland barn och ungdomar varpå föreliggande studie studerar fenomenet bland unga vuxna. Studien syftar i huvudsak till att undersöka förekomsten av nätkränkningar och/eller nätmobbning, via digital interaktionsteknik, bland unga vuxna, detta både ur ett förövar- och offerperspektiv. Vidare syftar studien till att studera hur offren reagerar emotionellt. För att erhålla data genomfördes en kvantitativ studie med webbaserade enkäter vilka skickades till samtliga socionomstudenter vid ett medelstort universitet i Sverige. 210 av 570 studenter besvarade enkäten. Resultatet analyserades mot bakgrund av relevanta teorier och begrepp; ritualer, fasad, främre och bakre region, genusperspektiv samt teorier som specifikt belyser traditionell/a mobbning och kränkningar, nätmobbning och nätkränkningar. Resultatet visade att en man (4,8 % av 21 män) och åtta kvinnor (4,3 procent av 184 kvinnor), under de senaste sex månaderna, blivit utsatta för nätkränkning. Resultatet visade även att en rad olika emotionella konsekvenser uppstått till följd av nätkränkningarna. Förövarnas vanligaste uppsåt med handlingen var att skoja. Avslutningsvis förs en diskussion om slutsatserna som också jämförs med tidigare studiers resultat.

Nyckelord: nätmobbning, nätkränkningar, digital interaktionsteknik, emotionella konsekvenser, könsskillnader, förövare, offer, unga vuxna.

“Life behind the screen - a quantitative study about cyberbullying and cyber violations among young adults”

Authors: Andersson, Lina and Lorenzson, Malin
Örebro University
School of Law, Psychology and Social Work
Social Work Programme
C-thesis, 15 Higher Education Points
Spring 2014

Abstract

Nowadays, Internet is an integral part of Swedish human daily routines. The use of social media and other digital interaction technology may cause negative consequences for the individual. As a result of Internet usage, a new arena for violations and bullying has occurred. Previous research has mainly studied cyberbullying and cyber violation among children and adolescents why the present study investigates the phenomenon among young adults. The main purpose of this study is to investigate the prevalence of cyber violation and/or cyberbullying through digital interaction technology, among young adults, both from a perpetrator and a victim perspective. The purpose is also to study the emotional consequences among the victims. To obtain the data a quantitative study was carried. Web-based questionnaires were sent to all social work students at a medium-sized university in Sweden. 210 of 570 students responded to the survey. The results were analyzed on the basis of relevant theories and concepts; rituals, veneer, front and back region, gender perspectives and theories that specifically illuminate traditional bullying and violation, cyber bullying and cyber violations. The result showed that one man (4.8% of 21 men) and eight women (4.3% of 184 women) have been victims of cyber violation in the last six months. The result also showed that a number of different emotional consequences are followed by the cyber violations. The perpetrators common intent with the act was to joke. Finally the conclusions are discussed which also are compared with the results of previous research.

Keywords: cyberbullying, cyber violation, digital interaction technology, emotional consequences, gender differences, offender, victim, young adults.

Tack...

Tack till samtliga respondenter som tagit sig tid att besvara enkäten. Utan era svar hade studien inte varit möjlig att genomföra. Tack vare er fick vi inblick i hur nätmobbning och nätkränkningar utkristalliserar bland unga vuxna, socionomstudenter, vid det aktuella universitetet.

Vi vill även tacka Anna Johansson som varit behjälplig vid framställandet av framsida, bild och format. Din kreativitet gav oss nya infallsvinklar.

Slutligen vill vi rikta ett stort tack till vår eminente handledare Björn Johansson. But first, let's take a selfie.....! Din kunskap, din behjälplighet och ditt engagemang har varit till stor hjälp då vi utvecklat och framställt studien.

/Lina Andersson och Malin Lorenzson
Örebro, maj 2014

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Problemidentifiering, syfte, frågeställningar och definitioner	2
2.1 Problemidentifiering.....	2
2.2 Syfte	2
2.3 Frågeställningar.....	2
2.4 Definitioner	3
2.4.1 Nätmobbning	3
2.4.2 Nätkränkning	3
2.4.3 Digital interaktionsteknik	3
3. Tidigare forskning.....	3
3.1 Nätet som arena.....	3
3.2 Förekomst.....	4
3.3 Nätmobbning och typer av kommunikationstjänster	5
3.4 Nätmobbning och kön	5
3.5 Nätmobbning och emotionella upplevelser.....	6
3.6 Varför nätmobbning?	6
4. Tolkningsram	6
4.1 Traditionell mobbning och nätmobbning.....	6
4.1.1 Traditionell mobbning och face-to-face-kommunikation.....	7
4.1.2 Förövare och offer	7
4.1.3 Nätmobbning och peer-to-peer-kommunikation	7
4.1.4 Skillnaderna mellan traditionell mobbning och nätmobbning	8
4.1.5 Emotionella konsekvenser	9
4.2 Interaktionistiskt perspektiv	9
4.2.1 Fasad.....	9
4.2.2 Ritualer	10
4.2.3 Främre och bakre region.....	10
4.2.4 Gränserna mellan främre och bakre region i förändring	10
4.3 Genusperspektiv	11
5. Metod	11
5.1 Val av metod	11
5.2 Forskning- och litteratursökning	12
5.3 Källkritik	12
5.4 Urval.....	13
5.5 Operationalisering av begreppen mobbning, kränkning och emotionella konsekvenser....	13
5.6 Enkäten.....	13

5.7 Genomförande, datainsamling	14
5.8 Kvantitativ analysmetod.....	15
5.9 Kvalitativ analysmetod.....	16
5.10 Validitet och reliabilitet.....	16
5.11 Etiska överväganden	16
5.12 Metoddiskussion.....	17
6. Resultat och analys	18
6.1 Internetvanor	18
6.2 Utsatthet	20
6.3 Respondenternas egna ord om utsattheten	24
6.4 Utsatt andra för nätkränkning eller annan nedsättande handling	26
7. Diskussion.....	30
7.1 Slutsatser	30
7.2 Slutsatsdiskussion	30
7.3 Förslag till vidare forskning	32
8. Referenser	33
Bilaga 1 - Missivbrev.....	VI
Bilaga 2 - Enkät	VII

Figurförteckning

Tabell 1 – Könsskillnader	5
Tabell 2 - Population, svarsfrekvens och bortfall	15
Tabell 3 - Resultat för olika svarkombinationer i frågor om frekvens och uppsåt (utsatthet)	21
Tabell 4 - Resultat för olika svarkombinationer i frågor om frekvens och uppsåt (utsatt andra)	26
Diagram 1 - Hur ofta används Internet?	18
Diagram 2 - Vad används Internet till?.....	19
Diagram 3 - Med vilket medel används Internet?.....	20
Diagram 4 – Emotionella reaktioner till följd av utsatthet (%)	23
Diagram 5 – Hade du uttryckt samma sak i verkliga livet?	29

1. Inledning

Internet utgör idag en självklar del i svenskarnas liv, bredvid de traditionella papperstidningarna, böckerna och tidskrifterna. Användandet av Internet har passats in i de dagliga rutinerna. Det har på senare tid skett en radikal utveckling av mobilt Internet vilket gjort att Internet flyttats ut från stationära datorer till smartphones och surfplattor. Sociala medier och andra digitala kommunikationstjänster är vanliga och populära användningsområden. De ger stora möjligheter att kommunicera och integrera med andra individer utan att behöva träffas fysiskt. Användandet är dock inte bara positivt utan kan leda till en rad negativa konsekvenser för individen. Mot bakgrund av tidigare forskning har Internetanvändandet medfört att en ny arena för mobbing och kränkningar uppstått. Internet utgör bland annat en arena för nedsättande kommentarer, hot och ryktes-spridning. Även aggressivitet och trakasserier är vanligt förekommande. Individer som i verkliga livet inte skulle utsätta andra för mobbing och kränkningar ges möjlighet att göra detta via Internet då de många gånger uppfattar sig som anonyma och osynliga (Findahl, 2013 & Aibala & Hernvall, 2013).

Under 2014 har Tv3, med Robert Aschberg i spetsen, visat programmet ”Trolljägarna”. I programmet ger sig Robert ut på den anonyma arenan, Internet, för att leta upp de personer som sprider hat på nätet. Nättrollen, som de kallas, får stå till svars för handlingarna i verkliga livet och förklara varför de betett sig som de gjort. Programmet har fått stor uppmärksamhet då de för fram nätets mörka sidor och ger näthatet konsekvenser. De som utsatts för handlingarna har genom programmet fått upprättelse och kan förhoppningsvis få leva ett liv utan hat och kränkningar (tv3.se). Trolljägarna är en indikation på att nätet är en ny arena för mobbing och kränkningar och ett problem som dessutom är vanligt förekommande. Det visar också att ämnet berör många då programmet väckt diskussion och en ny debatt.

Tidigare forskning visar att nätmobbing och nätkränkningar har blivit en förlängning av traditionell mobbing. Bland svenska skolelever som ingick i en specifik studie visade resultatet att 1 procent av eleverna varit utsatt för mobbing på nätet och 2,8 procent för nätkränkningar. Utifrån många studier som gjorts inom området är det tydligt att näthatet ger lika negativa konsekvenser för den enskilda individen som traditionell mobbing. Den som utsatts för nätmobbing och/eller nätkränkningar reagerar bland annat med ledsamhet, skamsenhet, rädsla och irritation men utsattheten på nätet kan även leda till allvarigare psykiska åkommor, såsom depression. Förekomsten av nätmobbing och/eller nätkränkningar kopplat till kön skiljer sig vidare åt i olika studier men det går ej att utläsa något framträdande könsmonster (Flygare & Johansson, 2013; Monks et al., 2012). På grundval av det normbrytande beteende som flertalet individer ägnar sig åt bakom skärmen är det av stor vikt att informera och belysa samhället och enskilda individer om vilken miljö som bör eftersträvas på nätet. En miljö fri från kränkningar, mobbing och hat. En miljö där personer kan ta del av Internets alla positiva aspekter.

Som Bryman (2012) framhåller har den snabba utvecklingen av Internet resulterat i en ny utvecklingstrend och i ett nytt forskningsområde. I en stor del av tidigare forskning studeras och undersöks nätmobbing och nätkränkningar utifrån barn och unga. Utifrån detta utgår följande studie från ett vuxenperspektiv med ett urval av unga vuxna studenter. Förekomsten av nätmobbing och/eller nätkränkningar undersöks i studien, kopplat till könsaspekten och även de emotionella konsekvenser som följer av näthatet.

2. Problemidentifiering, syfte, frågeställningar och definitioner

2.1 Problemidentifiering

Ett socialt problem är något som anses oacceptabelt, där det råder ett avstånd mellan önskvärt och icke önskvärt beteendet. Kränkningar och mobbning består utan tvekan av oacceptabelt beteende varpå det utgör ett socialt problem (Larsson, 2010). Detta motiverar studiens relevans för socialt arbete och vikten av att studera fenomenet. Eftersom företeelsen numera inte bara sker i face-to-face-interaktioner har ett nytt problem uppstått; mobbning och kränkningar som sker via en mobil-, surfplatts- eller datorskärm. Det faktum att nätkränkningar och nätmobbning kan leda till att individer mår dåligt psykiskt utgör i sig ett problem. För att kunna utveckla interventioner och minska förekomsten av problemet, såväl bland barn, ungdomar och vuxna, behövs ny kunskap, i synnerhet där ämnet studeras bland vuxna. Som tidigare nämnts utgår tidigare studier till största del utifrån ett barn- och ungdomsperspektiv vilket motiverar att föreliggande studie studerar fenomenet i en ny kontext; unga vuxna. Ett urval som ger en bild av det nuvarande forskningsläget av nätmobbning och nätkränkningar presenteras under rubriken ”Tidigare forskning”. Genomgången stryker att forskningen fokuserat på fenomenet bland barn och ungdomar, inte vuxna.

Det är av stor vikt att vuxna engagerar sig i barn och ungas liv på nätet. För att skapa en jämlik och trygg miljö i bland annat skolan är det av stor betydelse att akuta och förebyggande insatser mot nätmobbning och nätkränkningar främjas (Friends, 2014). Socialarbetare arbetar bland annat förebyggande och med människor som varit förövare eller offer för mobbning och/eller kränkningar. Socialarbetaren kan som exempelvis skol-, universitets eller sjukhuskurator komma i kontakt med problemet och möta offer och/eller förövare i olika samtalssituationer. Ämnet är av hög relevans för socialt arbete då socialarbetaren behöver verktyg (som kan utformas först efter att forskning på området bedrivits) för att kunna inta ett empatiskt förhållningssätt, såväl gentemot offer som mot förövare. Först efter att socialarbetaren försökt *förstå* förövaren kan mobbningen motverkas.

2.2 Syfte

Syftet med studien är att undersöka förekomsten av nätkränkningar och/eller nätmobbning via digital interaktionsteknik bland unga vuxna (socionomstudenter). Förekomsten studeras både ur ett offer- och förövarperspektiv. Studien syftar också till att undersöka nätkränkningarnas/-mobbningens emotionella konsekvenser, beträffande de utsatta, och att få en uppfattning om hur respondenterna själva beskriver sin utsatthet. Studiens syfte är även att undersöka vilka bakomliggande motiv förövarna har till att mobba och/eller kränka via nätet. Vidare syftar studien till att undersöka om det föreligger några könsskillnader vad gäller förekomst och emotionella konsekvenser.

2.3 Frågeställningar

- Hur vanligt är det bland unga vuxna (socionomstudenter) att bli utsatt för eller utsätta andra för nätmobbning och/eller nätkränkningar via digital interaktionsteknik?
- Vilka emotionella konsekvenser är nätkränkningar/-mobbning associerade med, gällande de som blivit utsatta?

- Vilka bakomliggande motiv har förövarna till att mobba och/eller kränka via nätet?
- Hur beskriver respondenterna sin utsatthet?
- Föreligger det några könsskillnader när det gäller förekomst respektive emotionella konsekvenser av nätkränkning/-mobbing?

2.4 Definitioner

För att ge en tydlig bild av vad som avses med respektive huvudbegrepp, med utgångspunkt i syftet, anges nedan definitioner av dessa. I metoddelen operationaliseras begreppen nätmobbning och nätkränkning.

2.4.1 Nätmobbning

En negativ handling som upprepas där en eller flera individer har för avsikt att tillfoga den utsatte obehag eller skada. Det som avgör att det är nätmobbning är att handlingarna sker via digitala kommunikationstjänster (Skolverket, 2012; Flygare & Johansson, 2013).

2.4.2 Nätkränkning

De som vid något tillfälle blivit offer för nedsättande exempelvis bilder, kommentarer, meddelanden eller filmer via Internet (Flygare & Johansson, 2013).

2.4.3 Digital interaktionsteknik

En arena för att sända och motta information där interaktion med andra är centralt (Wiberg, 2005).

3. Tidigare forskning

3.1 Nätet som arena

Dagens ungdomar är den första generationen som växt upp med Internet som en social arena. Den digitala världen har lett till stora möjligheter att umgås utan att behöva träffa personen fysiskt (Hernwall, 2003). Det finns många positiva effekter av Internetanvändandet men även negativa konsekvenser, däribland nätmobbning. Enligt Friends undersökning om elektronisk mobbing från år 2014 visade resultatet att en tredjedel, av de 1070 deltagande barn och unga, hade blivit kränkta via mobil, dator eller surfplatta någon gång under det senaste året. Forskning om nätmobbning är således relativt nytt då fenomenet fortfarande är ungt. I Sverige finns ett antal undersökningar utförda av olika ideella organisationer men forskningen är fortfarande begränsad (Friends, 2014).

En av baksidorna med nätet som arena är att det uppstått ett nytt forum för kränkning och mobbing. Begreppet mobbing innefattar att negativa handlingar med ont uppsåt sker vid upprepade tillfällen. En handling kan på nätet ses som upprepad då exempelvis en kränkande film delas och ses av flera olika individer. Forskning visar att nätmobbning ses som en arena för nedsättande kommentarer, hot och ryktesspridning. Nätmobbning inbegriper begrepp som aggressivitet, trakasserier, skadlighet oönskade meddelanden och telefonsamtal och anonymitet. Anonymiteten hos de som utsätter andra för nätmobbning leder till att förövaren vågar uttrycka sådant som de i face-to-face-situationer inte skulle våga säga. Individer som nätmobbar är ofta timida varpå handlingarna hellre genomförs via digitala kommunikationstjänster än i det verkliga livet.

Personliga egenskaper, såsom blyghet, är av mindre betydelse på nätet varpå en tillbakadragen person som avser kränka andra ges stor möjlighet till detta via digitala kommunikationstjänster. Den faktiska möjligheten till anonymitet kan sägas leda till nätmobbning. Denna anonymitet föranleder osynlighet då både förövarens och offrens identitet och kroppsspråk ofta inte kan uppmärksammas. Anonymiteten hos förövaren leder också till att den utsatte inte får möjlighet att uttrycka sina känslor beträffande mobbningen (Mishna, Saini & Solomon, 2009; Johansson & Flygare, 2013; Bryce & Fraser, 2013; Dunkels, 2013; Suler, 2004; Wunmi Grigg, 2010). Studien *Cyber Worlds: New playgrounds for bullying* visade att 48 procent av de utsatta inte kände till mobbarens identitet vilket styrker anonymitetens betydelse för nätmobbning (Mark & Ratliffe, 2011)

Nätmobbing har samma potential som traditionell mobbing vad gäller att skada och orsaka obehag. Nätmobbing kan dock genomföras utan fysisk kontakt och därigenom utan vetskap om mobbarens identitet vilket utgör en väsentlig skillnad mellan traditionell mobbing och nätmobbing. Traditionell mobbing och nätmobbing delar således grundläggande aspekter, men skiljer sig också avsevärt åt. Anonymitet, personifiering, rädslan att bli upptäckt och ökad grad av aggression på nätet är de faktorer som främst skiljer traditionell mobbing och nätmobbing åt. Ytterligare en skillnad mellan traditionell mobbing och nätmobbing är att mobbing via mail och sms av offren anses mindre skadlig än traditionell mobbing. Forskning visar att det finns ett samband mellan att vara involverad i både traditionell mobbing och nätmobbing. De personer som är involverade i traditionell mobbing löper större risk att utsätta andra och själv bli utsatt för nätmobbing. De som använder Internet varje dag löper större risk att utsättas för nätmobbing jämfört med dem som inte brukar Internet lika ofta. Internet utgör en ny arena för mobbing men forskning visar att traditionell mobbing fortfarande är mer vanligt förekommande (Dunkels, 2013; Monks, Robinson & Wordlidge, 2012; Johansson & Flygare, 2013; Mishna et al., 2009; Erdur-Baker, 2009; Bauman, 2013; Suler, 2004; Sticca, Ruggieri, Alsaker & Perren, 2012).

3.2 Förekomst

Studien *Mobbning och kränkningar på nätet – omfattning och effekter av skolans insatser*, är genomförd på svenska skolelever. Av studiens resultat framkom att 1 procent av eleverna varit utsatta för mobbing på nätet och 2,8 procent för nätkränkningar. I en annan studie, genomförd i Storbritannien, visade resultatet att 20,5 procent varit utsatta för nätmobbing och 5 procent uppgav sig utföra denna typ av mobbing (Johansson & Flygare, 2013). Vid en kanadensisk studie var 25 procent utsatta och 15 procent hade mobbat andra via nätet. Den senast nämnda studien syftade till att jämföra resultaten mellan kanadensiska och kinesiska skolbarn. I Kina var 60 procent av respondenterna offer för nätmobbing (Li, 2008). Studien *Longitudinal risk factors for cyberbullying*, Schweiz, visar att 32 procent av deltagarna (13-åringar) varit utsatta för både nätmobbing och traditionell mobbing (Erdur-Baker, 2009).

Ovanstående studier visar på en stor skillnad avseende förekomsten av nätmobbing där endast en procent av respondenterna i den svenska studien var utsatta medan hela 60 procent av de kinesiska respondenterna uppgav sig varit offer för nätmobbing. Denna variation kan tänkas bero på att respondenternas ålder skiljer sig åt i olika undersökningar. Skillnaderna kan också bero på att forskare i olika nationer definierar nätmobbing på olika sätt.

3.3 Nätmobbning och typer av kommunikationstjänster

Forskning visar de mest vanligt förekommande kommunikationstjänsterna där nätmobbning utförs är att det sker på flera olika typer av kommunikationer, såsom mail, chatt och sms. Som enskild arena där nätmobbning utförs är mail och chatt vanligast (Li, 2008; Slonje & Smith, 2008).

Av Friends (2014) undersökning om elektronisk mobbning framgår att Facebook är den plats där flest blivit kränkta någon gång under det senaste året. Näst efter Facebook är det, bland pojkar, på spelforum som flest blivit kränkta. Bland flickor är Kik (ett chattforum) det forum som är näst vanligast att bli utsatt för kränkning. Därefter följer Instagram och sms. På bloggar och Twitter är utsattheten minst vanligt förekommande.

3.4 Nätmobbning och kön

I nedanstående tabell följer en översikt av tidigare forskning gällande förekomst av nätmobbning med fokus på könsskillnader. Tabellen visar hur stor andel (i %) män respektive kvinnor som blivit utsatta för nätmobbning och som utsatt andra för nätmobbning.

Tabell 1. Könsskillnader

Studie	Nation	Deltagare	Andel utsatta (%)		Andel som utsatt andra (%)	
			Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Mark & Ratliffe (2011).	USA, Hawaii	265 mellanstadieelever	15	25	5	8
Johansson & Flygare (2013).	Sverige		0,8	1,2		
Beckman, Hagquist & Hellström (2013).	Sverige	2989 ungdomar i åldrarna 13-15 år.	1,5	3,2	1,1	1,3
Ang & Goh (2010).	Singapore	396 ungdomar i åldrarna 12-18 år.			23,6	15,1
Friends (2014).	Sverige	Ca 1070 ungdomar i åldrarna 10-16 år.	37	28		
Campbell, Slee, Spears, Butler & Kift (2013).	Australien	3112 ungdomar i åldrarna 12-18 år.	En större andel flickor är utsatta jämfört med killar.		En större andel pojkar är förövare jämfört med flickor.	

Utifrån ovanstående visar forskning att förekomsten av nätmobbning kopplat till kön skiljer sig åt i olika studier. I exempelvis studierna från delstaten Hawaii, USA, och Storbritannien är flickorna överrepresenterade både bland offren och bland de som utsätter andra för nätmobbning till skillnad mot studierna från Turkiet och Australien som visar att fler pojkar än flickor utför mobbning på nätet. Den ovan nämnda svenska studien visar att nätmobbning är mindre vanligt förekommande i Sverige jämfört med de andra nationerna som nämnts.

Forskning visar att en majoritet av kvinnliga skolelever upplever nätmobbning som ett större problem än pojkarna. Mobbningsincidenter via nätet sker till största delen utanför skolans väggar – en uppfattning som både pojkar och flickor delar. Det finns också forskning som belyser sambandet mellan låg empatisk förmåga och nätmobbning, detta såväl bland flickor som bland pojkar (Agatston, Kowalski & Limber, 2007; Ang & Goh, 2010).

3.5 Nätmobbning och emotionella upplevelser

Forskning visar att många använder digitala kommunikationstjänster för att ge uttryck för sina känslor. Emotionella reaktioner som kan följa av nätmobbning är ledsamhet, ilska, rädsla, förvirring och irritation. Forskning visar också att de som utsätts för nätmobbning upplever inre stress av negativ karaktär och oro. Andra känslomässiga effekter som utkristalliserats är hjälplöshet, ensamhet, beständighet, förlägenhet och vissa studier visar att personer som utsatts för nätmobbning förlorar sin möjlighet till inverkan. Sådan mobbning som sker vid öppna arenor, såsom sociala medier, där fler användare än den som utför själva handlingen kan se vad som skrivs, benämns som öppen nätmobbning. Den mest förekommande känslomässiga reaktionen vid öppen nätmobbning är förlägenhet men även ensamhetskänslor och beständighet är vanliga emotionella reaktioner. Studier visar att de som utsätter andra för nätmobbning mår psykiskt sämre än de som inte utför nätmobbning. Nedstämdhet och relationsproblem är vanligt förekommande bland de som utsätter andra. En mindre andel av de som nätmobbar tror att deras handlingar påverkar den utsattes liv jämfört med de som blir utsatta. Även färre nätmobbare än utsatta anser mobbningen vara skadlig (Monks et al., 2012; Mark & Ratliffe, 2011; Suler, 2004; Slonje, 2011; Campbell et al., 2013).

3.6 Varför nätmobbning?

Forskning visar att det vanligaste motivet till att utföra nätmobbning är hämnd där personer som utsatts i det verkliga livet hämnas sina förövare via nätet. Andra vanligt förekommande anledningar är att utövaren finner det roligt och att de inte förstår skadligheten i handlingarna. Gränserna mellan accepterat och oaccepterat beteende och normer i online- respektive offlinelivet är ofta diffusa. Detta kan leda till att handlingar som genomförs på nätet inte kan sammankopplas till det verkliga livet. Det innebär många gånger att personer inte tror att de behöver ta ansvar för handlingarna. Förövarna tenderar att tro att nätet utgörs av en drömvärld som är separerad från det verkliga livet och att det som försiggår på nätet är ett spel. Uppförande vid digitala kommunikationstjänster påverkas också av asynkronitet vilket innebär att individerna inte synkroniserar direkt med varandra. Detta kan i sin tur leda till att individer uttalar förhastade och ogenomtänkta yttranden (Johansson & Flygare, 2013; Mark & Ratliffe, 2011; Bryce & Fraser, 2013; Suler, 2004).

4. Tolkningsram

4.1 Traditionell mobbning och nätmobbning

Nedan ges en teoretisk redogörelse av vad som utmärker traditionell mobbning och nätmobbning samt vad som skiljer dessa åt. Utmärkande drag för förövare samt offer förklaras också. En teoretisk genomgång ges också av vilka emotionella konsekvenser som följer av mobbning och kränkningar, såväl traditionell som nätbaserad.

4.1.1 Traditionell mobbning och face-to-face-kommunikation

Mobbning handlar om ett upprepat negativt beteende från en eller flera personer som riktar sig mot en utsatt person som har svårt att försvara sig. En negativ handling avser en handling där syftet är att förorsaka en annan person skada eller obehag. Förövaren behöver inte vara fysiskt starkare än den utsatta, det räcker att förövaren eller förövarna uppfattas som starkare (Eriksson, Lindberg, Flygare & Daneback, 2002). Mobbning kan således betraktas som ett systematiskt maktövertagande i mellanmänniska relationer (Rigby, 2008). Mobbning kan förekomma i olika former som antingen kan utspelas enskilt eller i kombination med varandra. De tre grundläggande formerna för mobbning är fysisk, verbal och indirekt mobbning. Fysisk mobbning avser handlingar som exempelvis upprepade slag mot offrets vilja. Vid verbal mobbning använder förövaren språket för att upprepade gånger hota, reta eller förolämpa personen. Indirekt mobbning handlar om att över tid sprida rykten eller frysa ut en person (Thornberg, 2013). Ett av kriterierna för mobbning är således att det sker i en mellanmänniska relation och att interaktionen samt kommunikationen sker ansikte mot ansikte, även benämnt som face-to-face-interaktion. Personer som befinner sig i en face-to-face-interaktion är i omedelbar fysisk kontakt med varandra så de kan se, höra och röra vid varandra (Persson, 2012).

4.1.2 Förövare och offer

Något som är framträdande för förövare är att de är aggressiva mot kamrater och vuxna i dess omgivning. Fysisk aggressivitet är en öppet konfronterande handling där avsikten är att tillfoga en annan person fysisk skada. Verbal aggressivitet innebär att förövaren försöker skada en annan person genom att säga elakheter och relationell aggressivitet handlar om att kontrollera och manipulera relationer med syfte att skada en annan person (Thornberg, 2013). Mobbaren har ett starkt behov av att utöva makt och dominans och tycks föredra att ha kontroll. De är även impulsiva och har en tendens att uppvisa fientlighet mot omgivningen. Prestige och status anses också vara en viktig orsak till mobbarens beteende (Eriksson, et al., 2002). Låg grad av empati är en vanligt förekommande egenskap hos förövaren. Förövarens självkänsla och självförtroende är förhållandevis positiv (Thornberg, 2013). Det föreligger en skillnad mellan de personer som aktivt mobbar och passiva mobbare som vanligtvis inte själva tar initiativet att mobba. Gruppen passiva mobbare innehåller vanligtvis osäkra och ängsliga personer som deltar i mobbningen i syfte att exempelvis höja sin status. (Olweus, 2001).

Passiva mobboffer och provocerande mobboffer är två vanliga typer av mobboffer. Den vanligaste typen är det passiva mobboffret som kännetecknas av osäkerhet och ängslighet. De är ofta försiktiga, känsliga och tystlåtna. Passiva mobboffer reagerar ofta med att dra sig tillbaka och värderar sig själva och sin situation negativt. Provocerande mobboffer är ofta okoncentrerade och oroliga i sin framtoning och det uppstår lätt irritation kring dem. De har ett starkt humör och deras beteenden provocerar ofta andra personer i omgivningen. I likhet med de passiva mobboffren har de provocerande låg självkänsla (Olweus, 2001; Olsson, 2013).

4.1.3 Nätmobbning och peer-to-peer-kommunikation

De sociala interaktionsmönstren har under de senaste decennierna förändrats påtagligt i och med den snabba utvecklingen av elektronisk och datorbaserade kommunikationsteknologi. Utvecklingen har lett till att nätmobbning växt fram som en förlängning av den traditionella mobbningen. Det finns många olika typer av nätmobbning; via mobiltelefon, surfplatta och dator.

Utbredningen av smartphones har lett till att information på Internet nu även är tillgänglig i mobiltelefonen, vilket gett nätmobbaren flera metodmöjligheter. Några olika typer av nätmobbning

är *trakasserier*, *förtal*, *outing* och *exkludering*. Trakasserier innebär att mobbaren skickar återkommande kränkande meddelanden till en person. Detta sker genom personlig kommunikation via exempelvis mail men är även vanligt genom chattrum eller diskussionsforum. Förtal handlar om att nätmobbaren sprider nedsättande eller falsk information om offret. Förtal kan även innebära att mobbaren sprider manipulerande bilder på offret. Outing är en annan typ av nätmobbning som innebär att mobbaren vidarebefordrar meddelanden, filmer eller bilder som denne fått del av genom e-post, chatt, sms eller liknande. Informationen är ofta av personlig eller pinsam karaktär. Exkludering eller utfrysning på nätet sker exempelvis genom att en grupp systematiskt ignorerar en persons identitet på nätet eller nekar personen tillträde till olika nätbaserade miljöer. (Kowalski, Limber & Agatston, 2012). Interaktionen på Internet är således medierad av datorer och andra komponenter som är sammankopplade i ett stort nätverk. Användaren av Internet skapar en representation av sig själv, en karaktär eller en roll som antingen kan skilja sig åt avsevärt mot personens verkliga identitet eller vara identisk med den. Till skillnad mot face-to-face-interaktion benämns interaktionen och kommunikationen på Internet som persona mot persona-interaktion, även kallat peer-to-peer (Persson, 2012).

4.1.4 Skillnaderna mellan traditionell mobbning och nätmobbning

Traditionell mobbning och nätmobbning delar tre huvudsakliga egenskaper: att förövaren har ett aggressivt beteende, upprepande av beteendet och en maktobalans mellan förövare och offer (Kowalski, Limber & Agatston, 2012). Smith och Slonje (2010) skildrar fyra specifika särdrag som skiljer traditionell mobbning och nätmobbning åt.

- **Tillgänglighet**

Vid traditionell mobbning har förövaren en bestämd tid på sig att mobba. Vid nätmobbning har förövaren obegränsad tillgång till offret och mobbningen kan ske när som helst. Offret har vid nätmobbning ingen plats att gömma sig på.

- **Anonymitet**

Vid nätmobbning sker ingen interaktion ansikte-mot-ansikte och det förser förövarna med en grad av osynlighet. På Internet kan förövaren uppge sig för att vara någon annan och det kan leda till att personer betar sig på ett sätt som de i verkliga livet inte skulle göra.

- **Öppenhet**

Det som skrivs på Internet kan nå oändligt antal personer inom en kort tid. Informationen når flera personer och grupper på kortare tid till skillnad mot traditionell mobbning där spridningen går betydligt långsammare.

- **Omedvetenhet om konsekvenser**

Nätmobbaren tenderar att vara mindre uppmärksam eller helt omedveten om vilka konsekvenser handlingarna kan orsaka. Vid traditionell mobbning är reaktioner och kroppsspråk mer påtagliga och svårare att undgå.

Dagens Internettillämpningar är många och peer-to-peer-interaktionen och face-to-face-interaktionen skiljer sig vidare åt. En strukturell skillnad är att det svårligen går att välja bort interaktioner med människor i det vanliga livet, medan Internet och användandet av sociala medier går att avstå ifrån. Internets intraaktivitet ger också individer möjligheter att närma sig andra

främmande personer, vilket kan vara betydligt svårare i verkliga livet. I verkliga livet måste personer som inte känner varandra ha ett skäl för att integrera medan personer på Internet förfaller vara mer öppna och närma sig varandra utan egentliga skäl (Persson, 2012).

4.1.5 Emotionella konsekvenser

Människor tenderar, i enlighet med stämplingsteorin, att uppfylla de egenskaper som omgivningen tillskrivit dem (Persson, 2012). Mobbning kan ses som en ständig stämplingsprocess där offret införlivar och accepterar de egenskaper som förövarna ger upphov till. Detta leder till skam som föranleder otillräcklighetskänslor beträffande individens själv vilket i sin tur är destruktivt vad gäller individens självkänsla och sociala relationer. Känslan av att vara otillräcklig och betydelslös leder till skam och vice versa. Skamkänslor uppstår i huvudsak via interaktion med andra individer vilket innebär att en individs eget själv sätts i relation till andra människor. Individer som under en längre period och i olika kontexter blir utsatta för kränkningar och mobbning upplever ofta att de är odugliga som personer, både utseende- och personlighetsmässigt. Känslor av skam, som bland annat uppstår genom mobbning och kränkningar, kan leda till allvarliga psykiska tillstånd, som depression, ångest och dålig självkänsla. Att ständigt bli påmind om att inte vara uppskattad och känna tillhörighet stärker skamkänslorna och kan sedan leda till depressivitet. Känslorna av skam påverkar individen även om mobbningen upphört. Känslan av att vara mindervärdig försvinner inte utan följer individen med åren. Skamkänslorna som mobbningen medfört kan leda till att individen förlorat egenskapen att lita på sig själv och på andra människor. Detta leder i sin tur till en känsla av ständig otrygghet. Den utsatte individen förmår inte att vidmakthålla goda sociala relationer och bygger dessutom en rädsla för att skapa nya band till andra. Det som ovan nämnts kan resultera i att skamkänslorna individen innehar föranleder ett hot mot dennes relationer (Lindberg & Johansson, 2008).

Somliga av de individer som utsatts för nätkränkningar anser sig tillräckligt starka för att kränkningen inte skulle påverka dem negativt. Detta kan bero på att den utsatte inte befinner sig i fysisk närhet till förövaren. Det kan också sammanhånga med den utsattes personlighetsdrag då vissa individer har lättare att ignorera kränkningar än andra (Dunkels, 2013).

4.2 Interaktionistiskt perspektiv

I detta avsnitt förklaras begrepp som ingår i det interaktionistiska perspektivet som senare i analysen används för att försöka förklara och förstå nätmobbning och/eller nätkränkningar.

4.2.1 Fasad

En individs framträdande betecknar den aktivitet personen framställer under den specifika tid som individen är i ett sammanhang med en specifik grupp (observatörer). Begreppet framträdande inbegriper också den påverkan individens aktivitet har på observatörerna. Fasaden i sin tur innebär individens framträdandes fastställda aktivitet vilken leder till att observatörerna definierar situationen på ett visst sätt. Den uttrycksfulla utrustning som av individen, medvetet eller omedvetet, används under framträdandet betecknar således dennes fasad. Fasadbegreppet inbegriper två delar, dels inramningen, dels den personliga fasaden. Inramningen består av det som är utom individens personliga uttryck, såsom möbler och annan rekvisita. Inramningen är beroende av platsen för framträdandet vilket innebär att en individ inte kan utföra sitt framförande innan individen nått den plats som krävs för dennes intention med sitt aktörskap. Det som explicit sammankopplas med själva individen kan betecknas som personlig fasad. Det som kan ingå i denna typ av fasad är utseende, sätt att tala, kroppsspråk, kön, kläder, ålder, signum för klasstill-

hörighet och så vidare. Vissa av dessa karaktäristika är dock under ständig förändring, såsom kroppsspråk och ansiktsuttryck (Goffman, 1959).

4.2.2 Ritualer

Det mest grundläggande vad gäller individers ritualer är tecken som bland annat signalerar makt, vänskap och underkastelse. Dessa signaler föranleder grupsammanhållning (Eibl-Eibesfeldt, 1971). För att kunna utföra ritualen krävs performance. Performance inbegriper bland annat individens framträdande, uppträdande, prestation och/eller framställning (Persson, 2012). Ritualer kan orsaka att mobbningen, från förövarnas sida, blir alltmer intensiv. Detta då ritualer kan bidra till sociala konsekvenser vilka inverkar på förövarens eller förövarnas känslomässiga tillstånd. Vid utförande av ritualer ingår de involverade i en gemensam sinnesstämning vilket i sin tur kan leda till emotionell energi som ökar allteftersom ritualen utförs. Begreppet emotionell energi betecknar den energi som visar sig i exempelvis viljestyrka, engagemang och självförtroende. Ritualer kan också leda till frigörande av handlingar, attityder och emotioner som ibland kan vara av negativ karaktär där förövaren eller förövarna "tillåts" straffa dem som inte visar gruppens eller individens ritualer respekt (Lindberg & Johansson, 2008).

4.2.3 Främre och bakre region

Den plats där framträdandet äger rum kan betecknas som den främre regionen. Framträdandet i denna region kan vara att individen försöker vidmakthålla normer. Individen försöker ofta framställa sig på ett visst sätt för att undvika sanktioner och eftersträvar att framstå som "normal" (Goffman, 1959).

Persson (2012) utvecklar Goffmans perspektiv och menar att en individ kan framställa sig själv på olika sätt beroende på vilken kontext denne befinner sig i. Hur en individ framställer sig i den främre regionen är bland annat beroende av kulturellt sammanhang, rådande normer för den specifika kontexten och samhällsliga uppfattningar kring hur en individ bör uppföra sig. Författaren menar att det egentligen inte är önskvärt att betona vad individen gör i respektive region men att det föreligger en tydlig skillnad mellan vad som sker i de olika regionerna.

I den bakre regionen visar sig handlingssätt och beteenden vilka undantrycks i den främre regionen. Den bakre regionen betecknar det som sker bakom kulisserna. Här krävs inte samma eftertänksamhet kring att, för egen del, uppföra sig på ett fördelaktigt sätt. Det bakre och främre rummet är nära sammankopplade med varandra. För att förstå social interaktion är det av yttersta vikt att belysa vad som sker såväl i den främre som i den bakre regionen (Goffman, 1959). Det kan antas att sådant som rör intimitet och personliga uppfattningar uttrycks i det bakre rummet. Med vilka personer sådant delas varierar dock på grundval av exempelvis kultur, klass, ålder och genus. Exempelvis delar en individ med en specifik kulturtillhörighet personliga åsikter med sin familj och sina närmaste vänner medan en annan individ, tillhörande en annan kultur, delar samma typ av åsikter med både sin familj och sin skolklass vilket visar på en variation utifrån kulturell tillhörighet (Persson, 2012).

4.2.4 Gränserna mellan främre och bakre region i förändring

Den främre och bakre regionen åtskiljs vanligen av begräsningar som reglerar individens handlande så att bakregion-handlandet utförs i den bakre regionen medan ett typiskt handlande i den främre regionen utförs i denna miljö. Gränserna mellan främre och bakre region förändras över tid och rum samt i speciella situationer där gränserna förfaller annorlunda. Det sker för närvarande förändringar av dessa gränser vilket innebär ett offentliggörande av det privata och intima

och parallellt sker en privatisering av det offentliga. Inom nya medier som mobiltelefoner och sociala medier är förändringarna av gränserna mellan bakre och främre regionen tydliga. I kommunikation på Internet är det vanligt att individer tänjer på gränserna mellan anständigt och oanständigt, privat och offentligt samt bakre och främre region. Denna förändring mellan gränserna kan leda till fenomenet oversharing, överdelning av information. På Internet, och främst på sociala medier, är det vanligt att dela med sig av alltför mycket privat information om sitt eget eller andras liv. Oversharing som fenomen kan således vara ett resultat av normbrott, att personen vill visa upp sig eller att personen glömmer bort sin omgivning. Oversharing ökar sannolikheten att personen uttrycker saker som uppfattas som olämpliga eller kränkande. I det verkliga livet och i face-to-face-situationer används ofta denna sortens information med försiktighet medan motsvarande information vanligtvis flödar fritt på Internet. Det förfaller vara just offentliggöranden av situationer i den bakre regionen som ger uppmärksamhet. Oversharing och dess offentliggöranden kan leda till en rad negativa konsekvenser för individer. Internetanvändare och däribland tonåringar kan riskera att locka till sig olämpliga och farliga personer genom offentliggöranden av privat och personlig information (Persson, 2012).

4.3 Genusperspektiv

Hirdman (2003) skildrar hur könsmönster konstruerats över tid och menar att samhället skapat vad som är typiskt manligt respektive kvinnligt. Mannen innehar i de flesta samhällsstrukturer makt och är överordnad kvinnan. Enligt rådande könskonstruktion och samhälleliga förväntningar är kvinnan känslös, eller ska åtminstone framstå som det medan männen ska framstå som kraftfulla och tuffa. I enlighet med genusfokus.se (upprättat av forskare vid Linköpings universitet, Umeå universitet, Uppsala universitet, Örebro universitet samt Mittuniversitetet) betonar genusbegreppet att kvinnor och män blir just kvinnor respektive män på grundval av rådande kontext, kultur och samhälle. De utmärkande dragen för könen påverkar deras handlingsmönster som sedan skapar förväntningar på hur kvinnor och män ska uppföra sig.

5. Metod

Under denna rubrik följer en genomgång över studiens tillvägagångsätt där hela processen förklaras från litteratursökning till analysmetod. Avslutningsvis diskuteras metodvalets för- och nackdelar.

5.1 Val av metod

Vid kvantitativa metoder är mätning och siffror en central del och den kvantitativa forskaren är intresserad av att svara på frågan varför (Bryman, 2012). Utifrån studiens syfte och frågeställningar är utgångspunkten en kvantitativ ansats. Studien syftar till att studera förekomsten av nätmobbning och vilka emotionella upplevelser som följer av detta samt könsskillnader, varpå en kvantitativ ansats, i form av en enkätstudie, ger bra möjligheter att undersöka detta. Vidare syftar studien också till att få en uppfattning om hur respondenterna själva upplever sin utsatthet och de fick i enkäten möjlighet att, med egna ord, beskriva vad som hände senaste gången de blev utsatta. Denna, förhållandevis lilla, del av studien antar således en kvalitativ ansats då syftet är att förstå och analysera deskriptiva texter. Bryman (2012) skriver att kvalitativa studier till största del bygger på att analysera ord och berättelser och ofta syftar till att svara på frågan "hur?".

5.2 Forskning- och litteratursökning

Under denna rubrik ges en genomgång över vilka databaser som använts och antalet träffar vid respektive sökning. Därefter följer en redogörelse för använda inklusions- respektive exklusionskriterier och därigenom vilka artiklar, avhandlingar, antologikapitel etcetera som efter en genomgång inkluderats i översikten. Detta är i enlighet med vad Booth, Papaioannou och Sutton (2012) menar bör redovisas vid en forskningsöversikt.

De databaser som använts vid forskningssökningen är: Social Services Abstract, PsycINFO och Summon. De inklusionskriterier som använts vid översikten gällande nätmobbning är: Tidsskriftsartiklar, rapporter, avhandlingar, antologikapitel och språken svenska och engelska. Valda exklusionskriterier är texter som inte är vetenskapligt granskade, studentuppsatser, texter där möjlighet till fulltext ej erbjuds och samtliga språk utom svenska och engelska. Vid databasen Social Services Abstract gav sökorden [cyber bullying] and [social media] tre träffar den första april 2014. Två artiklar inkluderades i översikten. Databasen PsycINFO visade 46 träffar på sökorden [cyberbullying] and [perceptions], den andra april 2014. Av dessa inkluderades fem studier i översikten. PsycINFO gav vid sökningen [cyberbullying] and [gender] 63 träffar, den fjärde april 2014 och tre inkluderades. Sökning i databasen Summon genomfördes den första april 2014. Sökorden som användes var [cyberbullying experience] och gav totalt 662 träffar. De första tvåhundra studietitlarna granskades och två inkluderades i översikten. Ytterligare en sökning genomfördes i databasen Summon den andra april 2014. Det sökord som användes var [cyberbullying perceptions] och gav totalt 381 träffar varav två inkluderades.

Utifrån inkluderade studiers referenslistor hittades ytterligare två studier. Dessa två inkluderades då de tar upp relevanta aspekter av nätmobbning. Dessa två studier är även trovärdiga då de används som källor i tidigare valda studier. Två antologikapitel inkluderades i forskningsöversikten, dessa aktualiserades genom tips. De två kapitlen berör fenomenet nätmobbning i skolan och vad som är särskilt utmärkande för kränkningar på nätet. Även en rapport från Friends och en bok inkluderades via tips. Konkluderat har totalt 20 artiklar/rapporter/antologikapitel inkluderats i översikten.

Den litteratur som användes vid redovisande av teorier har i huvudsak nåtts via tips från handledare. Kurslitteratur innehållande, för ämnet, relevanta teorier från tidigare terminer har också använts. Somlig teoretisk litteratur hittades via andra författares referenslistor. Ett fåtal böcker hittades via sökbasen Summon på sökorden [mobbing konsekvenser].

5.3 Källkritik

Vid val av litteratur och tidigare forskning har ett kritiskt förhållningssätt antagits för att säkerställa kvalitén på de material som inkluderats i studien. Texter som är vetenskapligt granskade (peer reviewed) har värderats högt och därefter följer texter som i olika mån bygger på forskning, såsom kapitel i antologier och rapporter. Vid sökning av tidigare forskning var ett starkt exklusionskriterium texter som inte granskats vetenskapligt. De inkluderade studierna är av hög relevans utifrån ett källkritiskt perspektiv. Den litteratur som används och refererats till i tidigare forskning och i teoriavsnittet kan vidare diskuteras ur ett källkritiskt perspektiv. Många författare refererar till tidigare författare, andrahandsreferenser, vilket gör att noggrannheten kring vem som uttrycker vad blir extra viktigt. I en text där det förekommer mycket andrahandsreferenser och ständiga upprepningar av vad andra författare uttryckt har vi därför varit mycket noggranna med att söka litteratur av ursprungsförfattare.

5.4 Urval

Studien syftar till att studera förekomsten av nätmobbning bland socionomstudenter. Anledningen till varför socionomstudenter valts är att studien syftar till att studera förekomsten och upplevelsen bland unga vuxna; studenter. Då vi själva är socionomstudenter är det vidare lämpligt och intressant att studera just socionomstudenter och urvalet består således av ett bekvämlighetsurval.

Ett bekvämlighetsurval innebär att deltagarna väljs utefter hur väl de för tillfället är tillgängliga för forskaren. Resultatet av ett bekvämlighetsurval går inte att generalisera på en större population. Resultatet visar enbart hur det är för den undersökta gruppen (Bryman, 2012). I urvalet ingår samtliga studenter vid alla sju terminer på socionomprogrammet vid ett medelstort universitet i Sverige. Resultatet av enkäten kommer enbart gälla socionomstudenter vid det undersökta universitetet och är därmed inte generaliserbart på en annan population.

5.5 Operationalisering av begreppen mobbning, kränkning och emotionella konsekvenser

För att utsattheten ska klassificeras som (nät)mobbning ska frekvensen av den aktuella handlingen bedömas i relation till uppsåtet. Det innebär att om handlingen skett vid upprepade tillfällen och om syftet med handlingen bedömdes ske med illasinnat eller ont uppsåt klassificeras handlingen som mobbning. För offrets (utsatthet) vidkommande är det offrets tolkning av uppsåtet som är det primära. När det gäller förövaren (utsatt andra) är det förövarens motiv till handlingen som är det primära. För att handlingen ska definieras som (nät)kränkning skall respondenten ha svarat att förövaren hade ont uppsåt och att offret utsatts någon gång (Flygare och Johansson 2013; Skolverket 2011).

De respondenter som svarat att de blivit utsatta för exempelvis nedsättande meddelanden på nätet fick följdfrågan ”Med vilka känslor reagerade du?”. Svartalternativen som följde var arg, ledsen, rädd, uppgiven, irriterad, hjälplös, stressad, skamsen, annat och jag reagerade inte. Ovanstående utgör således en operationalisering av begreppet emotionella konsekvenser.

5.6 Enkäten

Enkäten, som var webbaserad, bestod av totalt femton frågor varav fjorton av frågorna hade fasta svarsalternativ. En fråga gav utrymme för ett öppet svar. Bryman (2012) skriver att slutna svarsalternativ lämpar sig bäst att strukturera vertikalt. Det är av vikt att använda vertikal eller horisontell uppställning och inte blanda dessa, i syfte att minimera risken för förvirring hos respondenterna. Vid horisontell uppställning föreligger en risk att respondenten av misstag svarar något denne inte avser svara då alternativen inte åtskiljs lika tydligt som vid vertikal uppställning. Enkätens frågor med fasta svarsalternativ bestod genomgående av vertikalt uppställda frågor. Antalet svarsalternativ på respektive fråga varierade på grundval av vad som avsågs med frågan.

Enkäten bestod av variabler med såväl nominal-, ordinal- som kvotskalor. För att exemplifiera detta utgjorde enkätens första fråga av en nominalskala: ”Kön: man - kvinna”. Man respektive kvinna utgör två kategorier och det föreligger inte något matematiskt avstånd värdena emellan. Exempel på en fråga bestående av en ordinalskala är: ”Hur ofta använder du Internet eller internetbaserade kommunikationsformer? Flera gånger per dag - Någon gång per dag - Några gånger per dag - Någon gång per vecka - Mer sällan - Aldrig”. Den inbördes ordningen från flera gånger per dag till aldrig eller tvärtom är given och det är ej möjligt att finna något jämförbart avstånd mellan värdena utan de utgör istället beteckningar för hur ofta Internet används. En fråga som gav svarsalternativ i form av en kvotskala är: ”Vilken termin går du? 1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7”.

Det föreligger här ett matematiskt avstånd mellan svarsalternativen (ekvidistans). I enkäten fanns totalt tio variabler med nominalskalor, tre med ordinalskalor, en kvotskalevariabel samt en öppen fråga. (Se bilaga 2). Den öppna frågan var formulerad på följande sätt: "Beskriv kortfattat vad som hände senaste gången du blev utsatt". Utrymmet för svaret var totalt 1500 tecken och den respondent som gav det längsta svaret använde 1104 tecken.

I enkäten ingick två multipelresponse-frågor, vilket innebar att respondenten gavs möjlighet att välja flera olika svarsalternativ. Dessa två frågor var: "Vad använder du mestadels Internet till?" och "Med vilka känslor reagerade du?". Enkäten var uppbyggd på ett sätt som innebar att de respondenter som inte blivit utsatt för nätmobbning och/eller nätkränkningar inte såg efterföljande frågor som bland annat berörde emotionella reaktioner och vetskap om förövarens identitet. Enkäten följde samma upplägg gällande de som inte utsatt andra för nätmobbning och/eller nätkränkningar. Dessa respondenter såg inte efterföljande frågor som bland annat berörde skälet till handlingen. Detta utgör anledningen till varför de efterföljande frågor har en betydligt lägre svarsfrekvens än de första frågorna som rör allmänna Internetvanor.

Vid formulerandet av vissa frågor hämtades inspiration från en redan befintlig enkät som berörde mobbning och nätmobbning som är upprättad av forskare vid Örebro universitet, Björn Johansson och Erik Flygare.

5.7 Genomförande, datainsamling

Insamling av data skedde via enkäter som skickades till samtliga socionomstudenter på ett medelstort universitet. Enkäten var webbaserad, vilket innebar att respondenterna nådde den genom sin studentmail och genomförde den via Internet. För att få tillgång till samtliga studenters mailadresser kontaktades socionomprogrammets administratör. Med hjälp av handledarens stöd skickades enkäten ut den 14 april 2014 cirka klockan 11.30. Den 22 april 2014 cirka klockan 9.30 skickades en påminnelse ut om att besvara enkäten, till samtliga socionomstudenters mail. Enkäten var öppen mellan den 14 och 28 april och mellan dessa datum hade respondenterna möjlighet svara på enkäten när som helst. För att säkerställa att enkäten var bra utformad genomfördes en pilotstudie på fem studenter. De fem studenterna var personer som inte ingick i den riktiga studien och personer som inte hade någon anknytning till studien. Bryman (2012) skriver att syftet med en pilotstudie att säkerställa att frågorna i enkäten fungerar som tänkt och att undersökningen i sin helhet blir bra. Pilotstudien är vidare extra viktig vid en enkätundersökning då det inte finns någon forskare tillgänglig som kan besvara eventuella oklarheter. Deltagarna i pilotstudien har bidragit med värdefull feedback på enkätens utformade och kom även med förslag på förbättringsåtgärder. Utifrån detta genomfördes några ändringar och tillägg i enkäten som bidrog till dess slutgiltiga form.

För att kunna mäta den exakta svarsfrekvensen på enkäten hjälpte administratören till med att ta fram antalet registrerade studenter vid vardera termin. Detta gav möjlighet att uttyda hur många studenter som svarat på enkäten och hur stort bortfallet blev. Totalt utgjordes urvalet av 570 unga vuxna (socionomstudenter). Den totala svarsfrekvensen uppmätte 210 personer (36,8 %) och bortfallet var 360 personer (63,2 %). Nedan ges en redogörelse för totalpopulationen, svarsfrekvens och bortfall vid respektive termin.

Tabell 2. Population, svarsfrekvens och bortfall

Termin	Totalpopulation	Svarsfrekvens	Bortfall
1	92	32 (34,8%)	60
2	93	27 (29%)	66
3	71	11 (15,5%)	60
4	57	21 (36,7%)	36
5	68	18 (26,5%)	50
6	82	55 (67,1%)	27
7	107	46 (43%)	61
Totalt	570	210 (36,8)	360

5.8 Kvantitativ analysmetod

De empiriska data som samlats in via enkäterna bearbetades i det statistiska programmet Statistical Package for the Social Sciences (SPSS). SPSS är ett verktyg inom kvantitativ analysmetod som är väl tillämpbar vid studier av mängd och samband (Bryman, 2012). Mot bakgrund av ovanstående lämpade sig SPSS väl då studien är av kvantitativ art och då förekomst, procent-satser, eventuella samband etcetera gällande nätmobbning och nätkränkningar avsågs att studeras.

I studien har främst univariat, bivariat och multivariat analysmetod tillämpats. Univariat analys innebär att resultatet endast beskrivs. Denna analysmetod studerar variationen enbart hos en variabel (Djurfeldt et al., 2010). Univariat analysmetod tillämpades exempelvis vid sökandet om information kring hur ofta Internet används. Denna analysmetod gav bland annat svar på hur många som svarat "varje dag" på frågan hur ofta Internet brukas. Bivariat analys innebär, i enlighet med Djurfeldt et al. (2010), en analys av två variabler med syfte att visa hur de eventuellt är relaterade till varandra. För att få information av relationen mellan två variabler eftersöks bevis eller tecken på att variationen i den ena variabeln sammanfaller med den andra variabelns variation. Ett exempel författarna tar upp är att få information om det eventuella sambandet mellan kön och attityd till kärnkraft. Attityd (y) till följd av kön (x), om detta påvisar ett samband påverkas således attityder kring kärnkraft av kön. Bivariat analys användes i studien bland annat för att få information om användningsområden hade något samband med kön. Multivariat analysmetod innebär vidare en jämförelse mellan tre eller fler olika variabler (Djurfeldt et al., 2010). Ett exempel på hur en multivariat analysmetod tillämpades är vid svarkombinationerna med variablerna förekomst/frekvens av nätmobbning och/eller nätkränkning, uppsåt och kön. För att undersöka eventuella samband mellan kvalitativa variabler, i frågor med nominal- eller ordinal-karaktär, användes χ^2 -testet. χ^2 -test bygger i grunden på en jämförelse mellan de observerade frekvenserna och de förväntade frekvenserna. I urvalet finns alltid en grad av en slump-

mässig variation hos respondenterna som kan generera skillnader som inte finns representerade i populationen. Skillnaden, värdet av χ^2 -testet, måste därför överskrida ett visst värde för att kunna utesluta att skillnaden beror på slumpen och att sambandet är signifikant säkerställt (Djurfeldt et al., 2010). I denna studie har χ^2 -testet tillämpats för att undersöka samband mellan olika variabler. Det föreligger till exempel ett signifikant samband variablerna förekomst/frekvens, uppsåt och kön.

För att ur en analytisk synvinkel försöka förstå och förklara resultatet har datan tolkats mot bakgrund av valda teorier och begrepp.

5.9 Kvalitativ analysmetod

I studien har också en kvalitativ analysmetod tillämpats, för bearbetning av de deskriptiva texter där respondenterna själva beskrivit vad de varit med om senaste gången de blev utsatta för nät-mobbning och/eller nätkränkning. I berättelserna eftersöktes gemensamma nämnare (syntetisering). Därefter analyserades tre specifika, något mer utförliga berättelser. Dessa tolkades mot bakgrund av delar ur den valda tolkningsramen. Dessa tolkningar var av spekulativ karaktär. Bogdan och Biklen (2007) menar att kvalitativ dataanalys är en process där materialet systematiskt arrangeras och undersöks för att sedan mynna ut i ett resultat. Därefter kodas och syntetiseras resultatet för att finna *mönster*. Kvale (1997) menar att en beståndsdel i kvalitativ analys är *tolkning* där forskaren gör en djupare analys som ofta består av spekulativa tolkningar.

5.10 Validitet och reliabilitet

En studies validitet betecknar giltigheten i det som avses mätas och studeras. Det handlar således om hur väl de frågor som ställs till respondenterna svarar på just det som avses. Hög validitet innefattar få systematiska fel medan låg validitet innehåller systematiska fel där frågorna inte är formulerade på ett, för syftet, tillfredsställande sätt. Reliabilitet i sin tur innefattar de formulerade frågornas tillförlitlighet och ger svar på hur forskaren mäter. Frågor som är otydligt formulerade där det för respondenten är oklart vad denne skall svara tyder på låg reliabilitet. Begreppet reliabilitet inbegriper också replikerbarhet vilket innebär att två efterföljande undersökningar ger lika svar, exempelvis att respondenten svarar likadant oberoende av vem som ställer frågan. Det sistnämnda tyder på hög reliabilitet (Djurfeldt et al., 2010). För att säkerställa validiteten i studien har vi som ovan nämnt genomfört en pilotstudie på enkäten. Då enkäten utgör grunden i studien är enkäten därmed noggrant utformad för att undvika eventuella oklarheter och systematiska fel. Det inkomna resultatet gav vidare indikationer på att enkäten varit utformad på ett bra sätt då bortfallet på respektive fråga var lågt. Utifrån reliabilitetsbegreppet visar det inkomna resultatet att vi fått svar på det vi avsetts att mäta. Studien är vidare utarbetad på ett tydligt och metodiskt sätt med en väl förklarad och förankrad metoddel som ger goda möjligheter till replikerbarhet.

5.11 Etiska överväganden

Enligt Vetenskapsrådets etiska riktlinjer (2002) finns fyra grundläggande krav för att säkerställa respondenternas skydd inom forskning. Dessa är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Informationskravet handlar om att forskaren ska informera respondenterna om studiens syfte, innan exempelvis enkäterna delas ut. Samtyckeskravet innebär, enligt Vetenskapsrådets etiska riktlinjer, att respondenterna själva har rätt att bestämma huruvida de vill medverka eller ej. Deltagarna har rätt att avbryta studien och får ej utsättas för påtryckningar. Utifrån detta klargjordes syftet med enkätstudien i ett medföljande missivbrev. I brevet tydliggjordes att deltagandet var frivilligt och att respondenterna fick avbryta om så

önskades (se bilaga 1). En fördel med enkäter utifrån ett etiskt perspektiv är, enligt vår mening, att det är enklare för respondenterna att avbryta besvarandet av frågorna än vad det hade varit vid en intervju där forskaren och respondenten befinner sig i en face-to-face-situation. Utifrån vetenskapsrådets etiska riktlinjer (2002) ska uppgifter om deltagarna i en undersökning behandlas konfidentiellt eller anonymt och personuppgifter ska förvaras så att obehöriga inte kan ta del av dem, detta enligt konfidentialitetskravet. Utifrån kravet behandlades alla uppgifter om deltagarna med största respekt. I enkäten var respondenten anonym, vilket gjorde att det inte var möjligt att få vetskap om vem som svarat på vilken enkät. Nyttjandekravet innebär att de uppgifter som samlats in om enskilda personer endast får användas för forskningsändamål. Resultaten användes enbart för studiens ändamål och inte i kommersiella eller andra icke-vetenskapliga syften.

5.12 Metoddiskussion

Den främsta begränsningen med den valda metoden är urvalet. Detta då socionomprogrammet vid det valda universitetet är starkt överrepresenterade av kvinnliga studenter. Om istället ett program där andelen män och kvinnor är ungefär lika många valts hade urvalet sammankopplat till könsvariabeln varit enklare att motivera. Urvalet bidrog givetvis till att svarsfrekvensen bland kvinnor var betydligt större än bland män, vilket utgör en nackdel då studien bland annat syftade till att undersöka eventuella könsskillnader beträffande förekomst och emotionella upplevelser gällande nätmobbning och/eller nätkränkningar. Det fanns heller ingen möjlighet att hjälpa respondenterna, exempelvis att klargöra eventuella otydligheter, vid besvarandet av frågorna, eftersom metoden utgjordes av nätbaserade enkäter. Även detta utgör en nackdel då bortfallet, på de frågor som samtliga respondenter kunde besvara, kan bero på att de inte förstod frågan. Bryman (2012) styrker att en nackdel med enkätmetod är att inte kunna hjälpa respondenterna. Vidare menar författaren att en risk med enkäter är att all information inte kommer med, detta då respondenterna kan hoppa över frågor som upplevs irrelevanta. Denna faktor kan förklara bortfallet på de variabler som alla respondenter kunde komma åt och besvara. Variabeln ”utsatt andra för nätmobbning och/eller nätkränkning”, exempelvis, har ett bortfall på elva personer. Detta kan antingen bero på att frågan upplevdes som irrelevant eller att den kom i slutet av enkäten och att respondenterna helt enkelt inte ”orkade” besvara frågan. Då respondenterna var anonyma fanns ingen möjlighet att kontrollera vilka som besvarat enkäten efter första utskicket. Detta kan ha utgjort en begränsning då påminnelsen nådde samtliga i urvalet, när ett antal studenter i själva verket redan hade besvarat enkäten. Med detta sagt att påminnelsen kan ha skapat irritation hos dem vilka besvarade enkäten efter första utskicket. Det hade kanske varit förmånligt att inneha information om vilka som besvarat enkäten och därför bara skicka påminnelse till dem vilka inte besvarat den. En nackdel med enkäter är, i enlighet med Bryman (2012), att forskaren inte vet vilka som besvarat den. Å andra sidan var det ur en etisk synvinkel fördelaktigt att respondenterna var anonyma.

En stark fördel med enkäter, i förhållande till studiens syfte, var att urvalet utgjordes av många fler respondenter, än vad det hade gjorts vid exempelvis kvalitativa intervjuer. För att studera förekomst av något fenomen lämpar sig kvantitativa enkäter väl vilket motiverar varför metodvalet var av fördelaktig karaktär. Bryman (2012) skriver om skevheten social önskvärdhet, något som kan uppstå vid kvalitativa intervjuer. Detta innebär att intervjuerespondenter tenderar att framställa en positiv bild av sig själva vilket kan resultera i att individen inte svarar sanningsenligt på de frågor som ställs. Risken för social önskvärdhet minimeras vid enkäter då en intervjuare inte är närvarande. Vid enkäter är chansen större att respondenterna beskriver sådant som kanske är känsligt att berätta i en face-to-face-interaktion. Det sistnämnda kan sammankopplas

med enkätens öppna fråga. Där gavs de utsatta respondenterna möjlighet att beskriva vad som hände senaste gången de utsattes för nätmobbning eller nätkränkning, vilket var fördelaktigt då analysen kunde utvecklas och fördjupas genom en tolkande analys av respondenternas berättelser. Enligt Bryman (2012) kan enkäter anpassas efter respondenternas behov i större utsträckning än vid exempelvis intervjuer. En annan styrka med metoden var, med stöd av Brymans resonemang, att respondenterna själva kunde välja när de ville eller kunde besvara enkäten. Enkäten fanns tillgänglig via mail i fjorton dagar vilket innebär att de hade gott om tid att besvara den. En fördel med att enkäten skickades ut via mail var att resultatet sedan kunde överföras till SPSS per automatik, således behövde resultatet inte matas in manuellt, vilket var tidsbesparande. Bryman (2012) styrker att enkäter, jämfört med kvalitativa intervjuer, går snabbare att administrera.

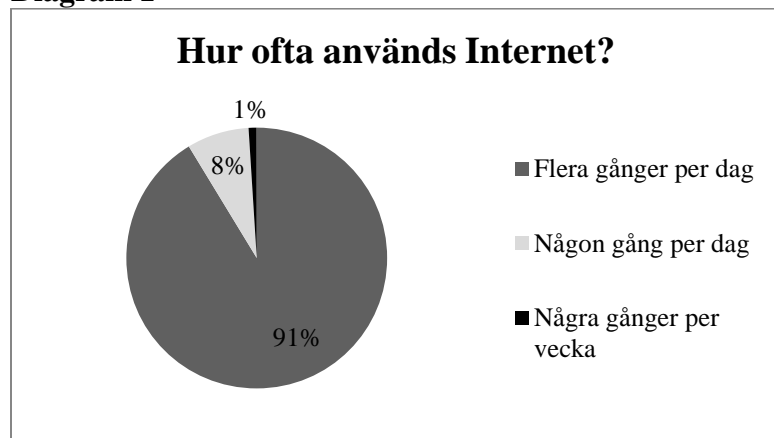
Beträffande analysmetoden lämpade sig univariat analys väl vid studerande av förekomst gällande olika variabler. Vid uppdelning av exempelvis kön, förekomst och uppsåt var multivariat analys ytterst tillämpbar. Även valet av att använda χ^2 -test var väl användbart, exempelvis vid studerande av det eventuella sambandet mellan användningsområde och kön. En styrka med analysmetoden var att den även utgjordes av en tolkande analys där berättelserna i den öppna frågan tolkades. Valet av olika analysmetoder gav möjlighet att presentera en djupare analys, än vad som hade kunnat framställas utan den tolkande analysdelen.

6. Resultat och analys

Under denna huvudrubrik följer en redovisning av studiens resultat i cirkeldiagram, tabeller, stapeldiagram och även i text. Procenttalen som redovisas i cirkeldiagrammen är avrundade till närmsta heltal och redogörs i exakta siffror vid efterföljande resultattext. Efter respektive resultatredovisning följer direkt en analys. Inledningsvis ges en presentation kring hur vanligt förekommande Internet är, med vilket medel det används samt vad det i huvudsak används till. Detta för att ge bakgrundsinformation om sådant som möjligen påverkar risken att utsättas/utsätta andra för kränkningar och mobbning via nätet. Därefter presenteras studiens huvudsakliga resultat gällande utsatthet och att utsätta andra för nätkränkningar. I samtliga nedanstående diagram står n för antal respondenter som svarat på respektive fråga. Diagrammen redovisas i procent.

6.1 Internetvanor

Diagram 1

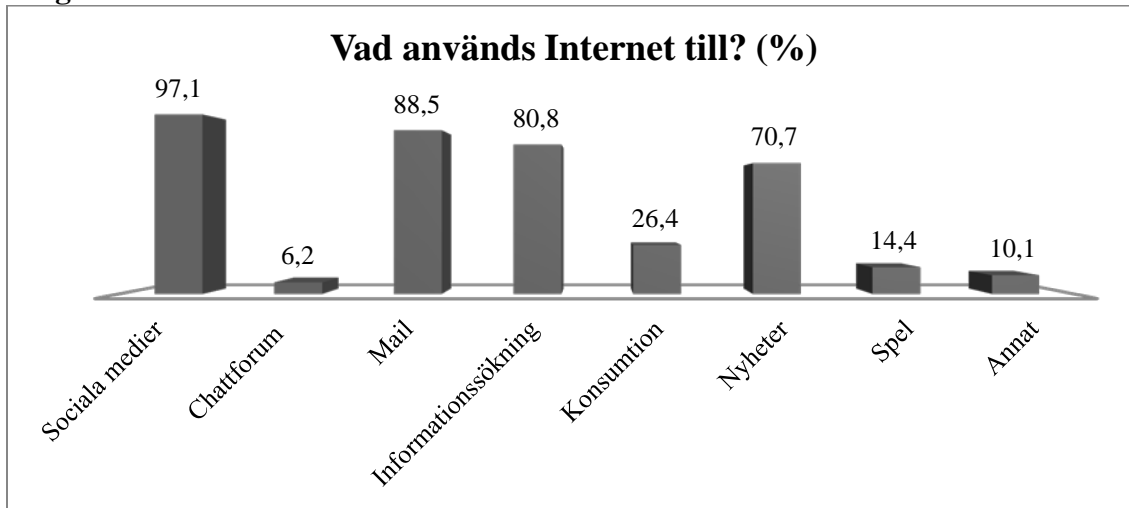

$n=208$.

Resultatet visar att 91,3 procent av respondenterna använder Internet flera gånger per dag. 7,7 procent uppger sig använda Internet någon gång per dag och endast 1 procent några gånger per vecka. Av de svarande kvinnorna uppgav 92,4 procent att de använder Internet flera gånger per dag och 6,5 procent svarade att de använder Internet någon gång per dag. Av de svarande männen svarade 81 procent att de använder internet flera gånger per dag och 19 procent är användare av Internet några gånger per dag. Könsskillnaden är dock inte signifikant fastställd. Sammantaget visar resultatet att Internet är en stor del av respondenternas vardag där hela 99 procent använder Internet varje dag.

Internet utgör i dagens samhälle en stor och betydelsefull social arena för många personer. Den idag utbredda digitala världen har genererat stora möjligheter att träffa personer via Internet utan att behöva integrera fysiskt (Hernwall, 2003). Utifrån detta kan resultatet förstås genom att Internet är en viktig social arena för respondenterna då hela 99 procent är dagliga användare. Respondenterna som använder Internet varje dag har således möjlighet att integrera med andra användare utan att behöva träffa dessa personer i verkliga livet.

Diagram 2

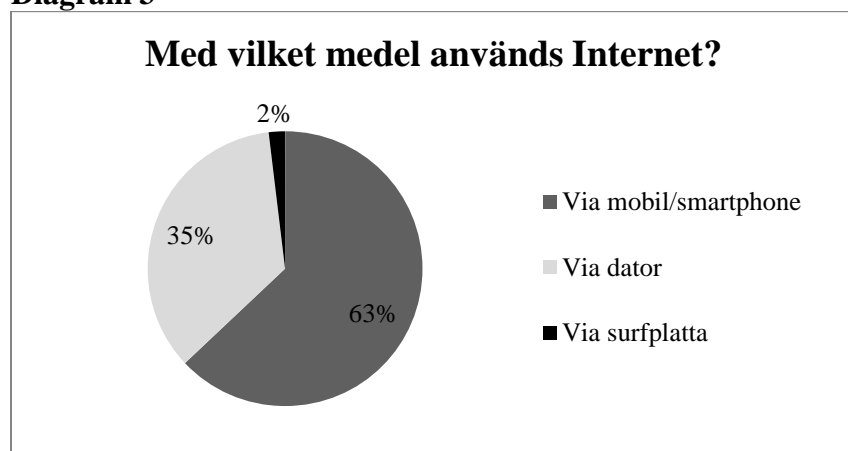
Antal svar: 820. n=206.

Ovanstående är en multipelresponse-fråga vilket innebär att respondenterna gavs möjlighet att sätta flera kryss för att uppge vad de använder Internet till. Denna möjlighet förklarar varför antalet svar (n) kraftigt överstiger det sammanlagda antalet respondenter. Av de svarande har 97,1 procent svarat att de använder Internet till sociala medier. Därefter följer mail med 88,5 procent och informationssökning med 80,8 procent. Även nyhetsläsning på Internet är vanligt förekommande vilket 70,7 procent av de svarande angett. Sociala medier är det vanligaste användningsområdet bland både de svarande kvinnorna och männen, med 97,3 procent bland kvinnorna och 95,2 procent bland männen. Mail är vidare ett vanligt användningsområde bland båda könen, men mer vanligt bland kvinnorna med 90,3 procent och 76,2 procent bland männen. Männen använder i högre grad Internet till informationssökning och nyheter i förhållande till kvinnorna.

Som resultatet visar utgör just sociala medier en stor del av respondenternas Internetanvändning och även olika chattforum används. Respondenterna rör sig således på forum där nät-mobbning och nätkränkningar förekommer och riskerar i och med detta att på något sätt komma i

kontakt med fenomenet, antingen som förövare, offer eller åskådare (Li, 2008; Slonje & Smith; 2008; Friends, 2014).

Diagram 3

n=208.

Vid Internetanvändande är mobil/smartphone det medel som är mest vanligt förekommande, 63 procent av respondenterna använder sin mobil/smartphone. 35,1 procent använder mestadels Internet via datorn och 1,9 procent via surfplatta. Utifrån variabeln kön följer samma rangordning av medel men med vissa skillnader. 64,3 procent av de svarande kvinnorna använder Internet via mobil/smartphone och 33,5 procent via dator. Bland männen uppger 52,4 procent att de använder Internet via mobil/smartphone och 47,6 procent via dator. Det föreligger dock inget signifikant samband mellan variablerna medel och kön.

Internets och teknologins utveckling har resulterat i en ökad tillgänglighet till Internet via flera olika tekniska medel. Kowalski et al. (2012) skriver att den ständigt ökande smartphoneanvändningen har bidragit till att förövaren gets fler metodmöjligheter till mobbning och kränkning via nätet. Som resultatet visar använder en stor del av respondenterna sin mobil/smartphone för att använda Internet. Dessa personer, som har tillgång till medlet, får således ytterligare en metod till att utsätta andra för nätmobbning och/eller nätkränkningar. Smith & Slonje (2010) förklarar att förövarens tillgänglighet till offret i stort sett är obegränsad på nätet. Utifrån resultatet är det tydligt att en stor del av respondenterna använder sin mobil/smartphone till Internetanvändning och detta kan resultera i att offret har svårt att komma ifrån utsattheten. Detta då många personer ständigt kontrollerar och uppmärksammar sin mobiltelefon eller smartphone.

6.2 Utsatthet

Resultaten visade att ingen av respondenterna varit utsatt för nätmobbning under de senaste sex månaderna. Med nätmobbning avses att handlingarna sker vid upprepade tillfällen, vilket innebär att respondenterna ska ha svarat att de blivit utsatta mer än vid ett tillfälle. Utifrån detta sker nedanstående analys till största del med utgångspunkt i begreppet kränkning. En av berättelserna (från den öppna frågan) visar dock att offret utsatts flertalet gånger, trots att denne inte svarat "flera gånger per..." på frågan om utsatthet. Detta kan således betyda att det kan ha skett tidigare men inte under den tidsperiod som angetts i frågan. Analysen beträffande den berättelsen utgår därför till viss del utifrån mobbningsbegreppet (se rubrik 6.3).

Tabell 3. Resultat för olika svarkombinationer (se specifika enkätfrågor nedan) i frågor om frekvens och uppsåt

Fråga: Har andra personer, via internet skickat eller spridit nedsättande meddelanden, bilder, filmer och/eller kommentarer om dig på exempelvis Facebook eller andra Internetforum?

Fråga: Varför tror du att andra personer har skickat eller spridit nedsättande meddelanden, bilder, filmer och/eller kommentarer om dig?

Frekvens/uppsåt	Antal (procent)		
	Man	Kvinna	Totalt (antal)
Inte utsatt	19 (90,5)	164 (89,1)	183
Föremål för skojbråk	1 (4,8)	2 (1,1)	3
Sällan utsatt pga. av osämja	0 (0,0)	4 (2,2)	4
Utsatt pga. hämndmotiv	0 (0,0)	3 (1,6)	3
I riskzonen för ökad utsatthet	0 (0,0)	3 (1,6)	3
Kränt	1 (4,8)	8 (4,3)	9
Bortfall			5
Totalt	21	184	205

Av de 21 män som besvarat frågan hade 90,5 procent ej utsatts för kränkning eller mobbning via nätet under de senaste sex månaderna i förhållande till det förväntade uppsåtet. En av männen hade blivit utsatt någon gång, för skojbråk, och en man hade blivit kränkt. Av de 184 kvinnliga respondenterna svarade 89,1 procent att de inte blivit utsatta i förhållande till det förväntade uppsåtet. 1,1 procent av kvinnorna hade varit föremål för skojbråk och 2,2 procent hade sällan blivit utsatt på grund av osämja. 1,6 procent av kvinnorna är utsatt på grund av hämndmotiv och 1,6 procent är i riskzonen för ökad utsatthet. Av de 184 kvinnliga respondenterna hade 8 kvinnor (4,3 procent) varit utsatta för kränkningar. Chi² -testet visar inte på ett signifikant samband mellan variablerna kön och utsatthet.

Resultatet visar att det är en andel av respondenterna som blivit kränkta, både bland kvinnorna (4,3 procent) och bland männen (4,8 procent). Den snabba utvecklingen av kommunikationsteknologin har resulterat i en förändring av de sociala interaktionsmönstren och nätmobbing och nätkränkningar har växt fram som en förlängning av den traditionella mobbningen (Kowalski et al., 2012). Framträdande för de som utsätts för mobbning och/eller kränkningar är att de överlag har låg självkänsla. Två vanligt förekommande mobboffer är de passiva och de provocerande. De passiva mobboffren kännetecknas av ängslighet och osäkerhet samt är ofta försiktiga, känsliga och tystlåtna. Det provocerande mobboffret karakteriseras av att de ofta är okoncentrerade och det är vanligt att det lätt uppstår irritation kring dessa personer då deras framtoning provocerar andra i omgivningen (Olweus, 2001; Olsson, 2013). De som uppgett att de blivit utsatta för nätkränkningar har integrerat med förövarna inom ramarna för de nya interaktionsmönstren. De nya interaktionsmöjligheterna på nätet kan förklara varför en viss andel

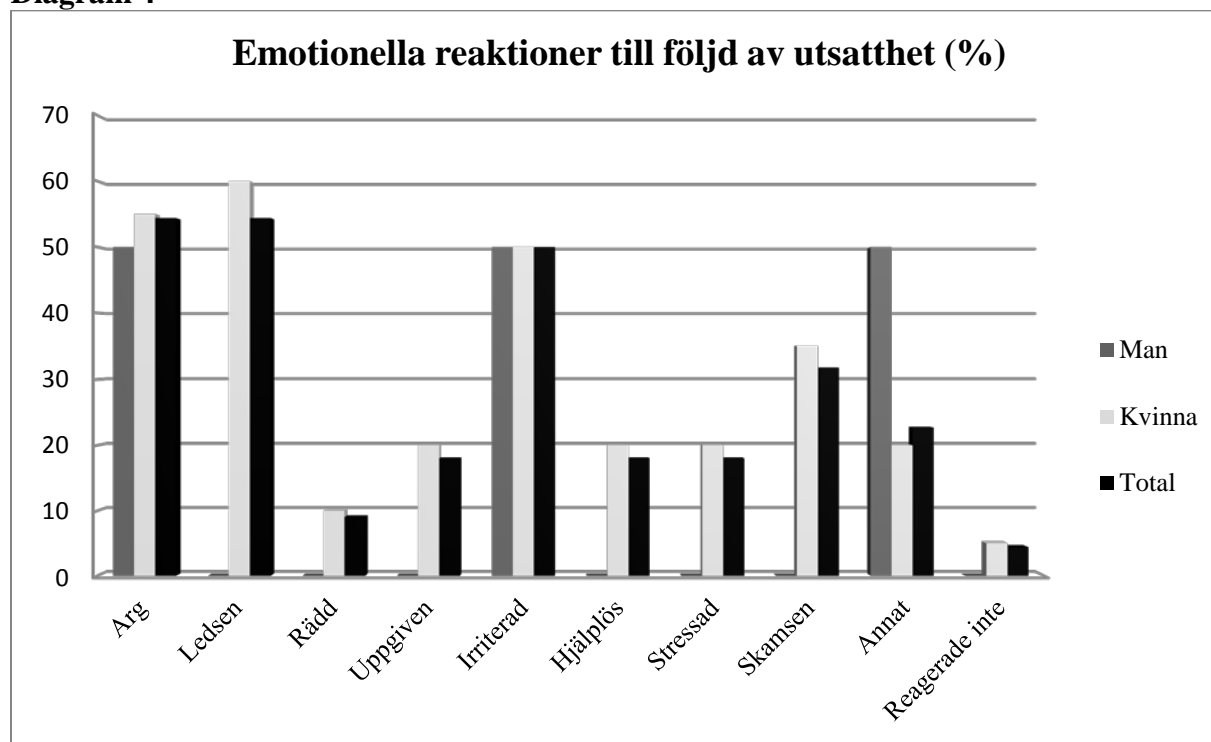
blivit utsatta då de befinner sig i den miljö där detta förekommer. Handlingarna, nätkränkningar, som de utsatts för kan således likställas med den traditionella mobbingen. Detta innebär att de som blivit utsatta via nätet kan dela liknande personlighetsdrag med offer som blivit utsatta för traditionell mobbing. Den andel som blivit utsatta kan antas vara det passiva kränkningsoffret eller det provocerande kränkningsoffret. Personlighetsdragen som är kopplade till dessa två typer av mobboffer kan således vara en bakomliggande orsak till varför de utsatts. Osäkerhet, ängslighet, känslighet, tystlåtenhet och låg självkänsla kan överlag vara svagare personlighetsdrag och dessa personer kan av förövaren ses som mindre motståndskraftiga personer. Det kan tänkas att det i andelen utsatta även ingår provocerande offer för kränkningar som genom sin provocerande framtoning irriterar och frammanar förövarens handlingar. Det bör dock nämnas att det inte är någon som utsatts för nätmobbing och en relativt låg andel som utsatts för nätkränkningar. Detta innebär förvisso att miljön på nätet är relativt god för respondenterna och att de inte haft några större erfarenheter av utsatthet under de senaste sex månaderna.

En individ framställer sig själv olika beroende på om denne befinner sig i den främre eller bakre regionen. Hur en individ framställer sig i den främre regionen styrs av bland annat rådande normer för den specifika kontexten. Handlandet i den bakre regionen betecknar det som sker bakom kulisserna och här framträder handlingar och beteenden som undanhålls i den främre regionen. Gränserna mellan den främre och bakre regionen är i och med den nya kommunikationen på nätet i förändring. Det sker ett offentliggörande av det privata och intima och kommunikationen på nätet leder till att gränserna mellan anständigt och oanständigt samt privat och offentligt blir diffusa. Förändringen kan leda till fenomenet oversharing som innebär att individen delar med sig av för mycket information om sig själv och andra, information som i längden kan vara skadlig för den enskilda individen att dela (Goffman, 1959; Persson, 2012). Förändringen av gränserna mellan den främre och bakre regionen kan vara en förklaring till varför vissa blivit utsatta för kränkningar på nätet och varför det egentligen förekommer. En tolkning torde vara att de individer som befinner sig på Internet ibland tenderar att överskrida gränsen mellan den främre och bakre regionen. De som utsätter andra för nätkränkningar kan ha svårt att skilja mellan ett accepterat och ett oaccepterat beteende i den främre regionen, regionen där interaktionen sker på nätet. Förövaren kan tänkas bete sig på ett sätt som i den bakre regionen anses accepterat men som i den främre är kränkande och en förklaring till varför nätkränkningar är förekommande. Oversharingbegreppet kan vara en annan bakomliggande faktor till varför nätkränkningar förekommer. Den andel som blivit utsatt kan tänkas ha delat med sig av alltför mycket information om sig själv på exempelvis sociala medier. Offentliggörandet av personlig och privat information kan ha lett till att individerna lockat till sig förövarna och indirekt gett förövarna användbar information för kränkningar. Indirekt innebär denna tolkning att andelen som blivit utsatta själva påverkar hur mycket de vill exponeras på Internet och därigenom ökar risken för kränkningar. Med detta inte sagt att kränkningar på något sätt är befogat.

Resultatet visar att det är en större andel kvinnor (10,9 procent) som anger att de utsatts till skillnad mot männen (4,8 procent), utan att hänsyn tas till uppsåtet. Samhället har över tid skapat olika könsmonster av vad som är typiskt manligt respektive kvinnligt. Utifrån samhällsliga förväntningar, rådande kontext och kultur förväntas kvinnor framstå som känslosamma och männen som tuffa och starka (Hirdman, 2003; Genusfokus.se). De könsskillnader som föreligger mellan hur stor andel män respektive kvinnor som utsatts för nätkränkningar kan delvis förklaras genom rådande könskonstruktioner. Kvinnor förväntas av omgivningen att framstå som känslosamma och är därigenom mer mottagliga för kränkningar. Det kan således vara så att kvinnorna, på grundval av de känslomässiga egenskaperna, tar åt sig mer av kränkande handlingar och just

identifierar detta som kränkningar. Det kan tänkas vara så att männen inte antyder att motsvarande handlingar är av kränkande karaktär, något som då påverkar resultatet genom att fler män svarar att de inte blivit utsatta. Att som man erkänna och acceptera utsatthet för kränkningar kan skada den förväntan som byggts upp av omgivningen. Könsskillnaderna är dock inte signifikanta, vilket innebär att rådande skillnader kan ha påverkats av slumpen. Ovanstående analys av könsskillnaderna är därför en alternativ tolkning.

Diagram 4

Man, n=2. Kvinna, n=20. Total, n=22.

Denna fråga inbegriper alla respondenter som svarat att de utsatts någon gång, oavsett uppsåt. Respondenterna har här haft möjlighet att välja flera olika emotionella reaktioner. Männens reaktioner utgjordes i huvudsak av ilska, irritation och annan reaktion, där 50 procent av de svarande uppgav någon av dessa känslor. Känslan ledsen var den vanligaste reaktionen bland kvinnorna, där 60 procent av de svarande uppgav att de blivit ledsna. 55 procent av de svarande kvinnorna uppger att de blivit arga och 50 procent av de svarande uppger att de blivit irriterade. Skam är också en vanlig känslomässig reaktion bland kvinnorna, där 35 procent av de svarande uppgav skam som en reaktion till följd av utsatthet.

Vad som är typiskt manligt och kvinnligt skapas av rådande kontext, kultur och samhälle och de utmärkande dragen påverkar deras handlingsmönster. Kvinnan förväntas framstå som emotionell medan mannen förväntas vara starkt och kraftfull (Hirdman, 2003; Genusfokus.se). De rådande könsmodellerna kan förklara varför de emotionella reaktionerna till följd av nätkränkningar skiljer sig åt mellan könen. I enlighet med de typiska kvinnliga egenskaperna visar resultatet att känslan ledsen är den vanligaste reaktionen bland kvinnorna. Ledsen är en känsla som generellt kan likställas med känslomässig vilket förstärker hur kvinnorna förväntas framstå. Resultatet visar också att kvinnorna reagerat med skam och känner sig hjälplösa, reaktioner som uti-

från genusperspektivet kan antas vara typiskt kvinnliga reaktioner. Känslorna arg och irriterad är vidare representerade av de manliga respondenterna, något som förstärker tolkningen av typiskt manligt och kvinnligt där männen förväntas vara starka och kraftfulla. Dunkels (2013) menar att det finns en andel av de som utsatts för nätkränkningar som inte påverkas. Detta kan bero på individens personlighetsdrag då vissa individer har lättare att ignorera och bortse från händelserna. Som resultatet visar är den en liten andel kvinnor som inte reagerade på kränkningarna. Dessa kvinnor kan antas inneha en personlighet som lättare kan ignorera händelserna och reagerar därmed på ett, utifrån genusperspektivet, motsägelsefullt sätt då de förväntas framstå som känsllosa.

Till följd av mobbning och kränkningar kan individen uppleva skam och det är vanligt att individen upplever sig oduglig. Känslan av skam uppstår i huvudsak via interaktioner med andra människor och kan ofta leda till otillräcklighetskänslor samt känslan av att vara betydelslös. Skamkänslor som mobbning och/eller kränkningar kan medföra att individen i framtiden har svårt att lita på sig själv och andra (Lindberg & Johansson, 2008). Utifrån detta kan resultatet förstås som ett uttryck för att skam är en vedertagen och vanligt förekommande reaktion av nätkränkningar. Den andel kvinnliga respondenter som angett att de reagerat med skam kan antas ha känt sig odugliga och otillräckliga efter att de blivit utsatta. Skamkänslorna kan tänkas ha uppkommit då individen känt skamsenhet, rädsla eller ångest för vad omgivningen ska tycka och tänka om händelsen. Att bli utsatt för nätmobbning och/eller nätkränkningar kan innebära att de utsatta inte uppnått de ideal som omgivningen uppmärksammar, och skamkänslor uppstår. Det kan även vara svårt för den utsatta att överblicka spridningen av budskapet vilket gör att konsekvenserna kan bli mer omfattande i den bemärkelsen att det får större spridning.

6.3 Respondenternas egna ord om utsattheten

De som, via nätet, utsatts för kränkningar gavs möjlighet att med egna ord besvara vad som hände vid det senaste tillfället som de kränktes. Tretton korta berättelser utkristalliserades. R står nedan för respondent. Exempel på respondenternas berättelser är att de via digitala kommunikationstjänster blivit ignorerade, nedvärderade, utsatta för personliga påhopp, hån, pikar, hatord och taggade i bilder och filmer som sedan spridits och nedvärderats. Nedan följer exempel (citater) på utdrag ur några av respondenters berättelser. Det gemensamma för dessa berättelser bottenar i att offret blivit kränkt, vilket går att utläsa ur citaten. En annan viktig gemensam faktor är att kränkningen skett via digital kommunikationsteknik och därmed har nya kränkningssätt använts (såsom sändande av nedsättande meddelanden), jämfört med metoder som används vid traditionella kränkningar.

”Jag hade länkat till olika våldtäkter på nätet och fick då meddelanden om att jag var patetisk, manshatare, feminist, osmart osv.” R 7.

”Blev konsekvent ignorerad vid förfrågningar i sms-grupp.” R 1.

”...har spridit rykten och nedsättande meddelanden om mig...” R 2.

Citaten ovan utgör olika typer av nätkränkningar som kan förstås mot bakgrund av följande:

Nättrakasserier innebär att den som utsätter skickar kränkande (ofta återkommande) meddelanden till en individ. Då förövaren sprider nedsättande eller falsk information om en individ betecknas det som *förtal*. *Exkludering* innefattas av att individer fryser ut en specifik person

och systematiskt ignorerar denne. *Outing* är ytterligare en typ av nätkränkning där förövaren lägger ut bilder eller filmer om offret som i sin tur leder till att fler personer kan se och kommentera bilden eller filmen (Kowalski, Limber & Agatston, 2012). Det första ovanstående citatet tyder, mot bakgrund av författarnas teoretiska resonemang, på nättrakasserier. Detta då individen fått meddelanden där det står att denne är patetisk med mera, vilket kan tolkas som kränkande. Det andra citatet tyder på exkludering där individen förklarar att denne, i ett specifikt sammanhang, blivit ignorerad av övriga gruppmedlemmar. Utifrån den teoretiska synvinkeln kan det sista citatet förstås utifrån outing där förövaren avsiktligt har spridit rykten om individen. Dessa rykten är, enligt tolkning vid vidare läsning av berättelsen, falska vilket visar att offret inte bara utsatts för outing, utan även för förtal.

En respondent beskriver hur denne i en grupp på Facebook blev personligt påhoppad. Individen var inbjuden till ett födelsedagsevenemang där det stod att det skulle bjudas på smörgåstårter. Respondenten skrev att denne gärna åt om tårtan var vegetarisk men att personen som bjöd inte behövde ordna ett vegetariskt alternativ för respondentens skull. Därefter blev individen kränkt av en annan person i gruppen, som ansåg att respondenten bland annat var bortskämd och oförsämd. Den person som stöttade den som utsattes var hon som upprättat evenemanget. Övriga reagerade inte. Efter stöttningen förvärrades förövarens påhopp gentemot respondenten.

Resultatet, respondenternas egna ord om utsattheten, kan vidare förklaras utifrån begreppet ritualer. Ritualer är tecken vilka signalerar makt. Förövarens performance, framträdande, kan leda till en viss sinnesstämning som i sin tur kan leda till att kränkningarna intensifieras. I sinnesstämningen bottenar en slags emotionell energi som växer sig allt starkare och senare yttras genom självförtroende, viljestyrka och engagemang. Förövaren kan genom ritualen frigöra handlingar och emotioner, av negativ karaktär, och därigenom tillåtas straffa dem vilka inte anses passa in i gruppen (Eibl-Eibesfeldt, 1971; Persson, 2012; Lindberg & Johansson, 2008). Att förövaren inte upphör med att skriva nedsättande kommentarer till respondenten, efter att till och med blivit tillsagd, kan på grundval av ovanstående bero på att denne iakttagit en slags emotionell energi. Förövarens handlingar kan av övriga ansetts som tillåtna, eftersom ingen utom en person satt sig emot förövarens kränkande kommentarer. Gruppmedlemmarnas passivitet kan ha bidragit till ritualiseringen och ökat förövarens emotionella energi som i sin tur skapat en allt starkare maktkänsla. På grundval av ovanstående teoretiska resonemang kan förövarens sinnesstämning, som följt av ritualiseringen, förklara varför de kränkande kommentarerna alltmer intensifierats. Ovanstående analys utgår från ett förövarperspektiv.

Respondent sex uppger att denne blivit pikad och utsatt för hatord via nätet. Individen har senare utsatts för fysisk kränkning, av samma person som vid nätkränkningen. Förövaren slet i offrets kläder, förstörde kassar och slängde offrets böcker på golvet i en byggnad på ett universitet. Respondenten uppger att denne efter en tid blockerade förövaren på sociala nätforum.

En negativ handling, kränkning, syftar till att förorsaka att en annan individ utsätts för skada eller obehag. En typ av traditionell kränkning är fysisk kränkning där ett kriterium är att kränkningen sker i en face-to-face-interaktion. Två aspekter som delas av traditionell kränkning och nätkränkning är att förövaren iakttar ett aggressivt beteende och att det föreligger en maktasymmetri förövaren och offret emellan. Mobbning innefattas av att negativa handlingar upprepas (Eriksson, Lindberg, Flygare & Daneback, 2002; Thornberg, 2013; Persson, 2012; Kowalski, Limber & Agatston, 2012). Sett utifrån ovanstående har respondent sex blivit utsatt för såväl nätkränkning som traditionell fysisk kränkning. Offret har av förövaren utsatts för obehag, aggressivt beteende och makt vid det fysiska påhoppet. Detta skedde i ljuset av en face-to-face-interaktion vilket styrker att personen utsattes för traditionell kränkning. Förövaren skrev hatord

om offret, vilket tyder på nätaggressivitet. Offret har, i enlighet med sin berättelse, utsatts för negativa handlingar vid upprepade tillfällen vilket kan innebära att personen inte bara utsatts för kränkning, utan även för mobbning. Offret vände dock på maktassymmetrin, till sin fördel, och utnyttjade möjligheten att blockera förövaren på sociala nätverk. Detta kan ha varit en bidragande faktor till att nätmobbningen upphörde, eller åtminstone offrets *medvetenhet* om de, via nätet, nedsättande kommentarerna.

6.4 Utsatt andra för nätkränkning eller annan nedsättande handling

Resultaten visade att ingen av respondenterna utsatt andra för nätmobbning och/eller nätkränkningar under de senaste sex månaderna. Dock anger några respondenter att de utsatta andra för skojbråk, utsatt andra på grund av hämndmotiv eller utsatt andra med ambivalent uppsåt.

Tabell 4. Resultat för olika svarkombinationer (se specifika enkätfrågor nedan) i frågor om frekvens och uppsåt.

Fråga: Har du, via Internet skickat eller spridit nedsättande meddelanden, bilder, filmer och/eller kommentarer om andra personer?

Fråga: Varför skickade eller spred du nedsättande meddelanden, bilder, filmer och/eller kommentarer om andra personer?

Frekvens/uppsåt	Antal (procent)		
	Man	Kvinna	Totalt (antal)
Inte utsatt andra	18 (85,7)	176 (98,9)	194
Utsatt andra för skojbråk	3 (14,3)	0 (0,0)	3
Utsatt andra pga. hämndmotiv	0 (0,0)	1 (0,6)	1
Utsatt andra med ambivalent uppsåt	0 (0,0)	1 (0,6)	1
Bortfall			11
Totalt	21	178	199

Av männen svarade 85,7 procent att de inte utsatt andra för nätmobbning och/eller nätkränkningar under de senaste sex månaderna. Bland de svarande kvinnorna var motsvarande siffra 98,9 procent. 14,3 procent av männen har utsatt andra för skojbråk, vilka inga kvinnor angett att de gjort. Av kvinnorna svarade 0,6 procent att de utsatt andra med ambivalent uppsåt och 0,6 procent att de utsatt på grund av hämndmotiv. Sammantaget, utan hänsyn till uppsåt, visar resultatet att två av 178 kvinnliga respondenter uppgett att de utsatt andra för nätkränkningar medan motsvarande siffra för männen är tre av 21. Som tabellen visar ovan (tabell 4) innehåller resultatet tomma celler, celler som understiger det förväntade värdet. Detta innebär att det tidigare använda χ^2 -testet inte är användbart i dess ursprungliga form då testet inte inkluderar de tomma cellerna och blir därför missvisande. Därmed används ett χ^2 -test med likelihood ratio som tar

hänsyn till detta. Chi² -testet med likelihood ratio visar en signifikant skillnad mellan män och kvinnor ($X^2(3, n=199) = 14,825, p < ,001$).

Könsmonster är samhällsbundet och enligt rådande genusbetingade förväntningar bör män framstå som kraftfulla och häftiga medan kvinnan bör vara mer tillbakadragen och känslös. Konstruerade förväntade handlingsmönster skapar vidare förväntningar på hur kvinnor respektive män ska bete sig. I enlighet med stämplingsteorin tenderar individer att efterfölja de förväntningar och egenskaper som andra tillskrivit dem (Hirdman, 2003; genusfokus.se; Persson, 2012). Den främre regionen är den plats där ett framträdande, en handling, äger rum. Oftast eftersträvar individen att, i den främre regionen, framställa sig som normföljare, för att undvika sanktioner. Hur en individ framställer sig i den främre regionen är kontextbundet. Det som sker i den bakre regionen är sådant som oftast undantrycks i den främre och betecknar därför det som sker bakom kulisserna. Därför krävs inte samma eftertänksamhet att bete sig på ett för egen del normföljande sätt. Sådant som sker i den bakre regionen antas vara exempelvis sådant som rör intimitet och personliga uppfattningar. Om sådant som vanligtvis sker i den bakre regionen offentliggörs tenderar det att locka till sig uppmärksamhet (Goffman, 1959; Persson, 2012). Utifrån genusbegreppet kan den signifikanta skillnaden i att ha utsatt andra för nätkränkning bero på samhälleliga förväntningar på män. Män förväntas inta en tuff jargong, som de i enlighet med stämplingsteorin tenderar att efterfölja, vilket kan förklara varför det procentuellt (och även antalsmässigt) är fler män än kvinnor som utsatt andra för kränkande handlingar. Kvinnor förväntas vara tillbakadragna vilket kan förklara den låga andelen kvinnor som utsatt andra. Mot bakgrund av ovanstående tolkningsram kan den låga andelen överlag förklaras utifrån att människor i regel strävar efter att efterfölja normer. Utifrån resultatet sett eftersträvar i synnerhet kvinnor normföljande beteende. Det kan antas att det är normbrytande att kränka andra varpå de flesta, bland såväl män som kvinnor, undviker detta. De fem personer som utsätter andra kan tänkas tro, eftersom denne begår handlingen peer-to-peer, att de befinner sig i den bakre regionen, där normbrytande beteende är legitimt. I själva verket befinner de sig i den främre regionen där kommunikationen faktiskt når en eller flera andra individer. Denna omedvetenhet kan vara en förklaring till att våga kränka andra via nätet. Ur en annan synvinkel kan viljan att utsätta andra bero på att individen är i behov av uppmärksamhet. Personliga åsikter som egentligen brukar delas i det bakre rummet flyttas till det främre och förövaren lockar till sig uppmärksamhet, kanske i form av medhåll.

Begreppet fasad inbegriper dels inramningen som utgör sådant vilket är utom individen, såsom möbler och annan rekvisita, dels den personliga fasaden vilken innehåller karaktärsdrag och personlighet. Inramningen är beroende av platsen för ett visst handlande varpå en individ inte kan genomföra sitt framförande förrän denne nått den plats som är nödvändig för att kunna utföra det som avses (Goffman, 1959). På grundval av ovanstående kan fenomenet nätkränkning förstås utifrån att förövaren är i behov av att nå en särskild plats, det vill säga befinna sig bakom en dator-, surfplatts- eller mobilskärm, för att utföra den specifika handlingen. Inramningen består här i att just befinna sig vid ett tekniskt medel för att kunna utföra handlingen och personligheten kan yttra sig i vad och hur förövaren framför sitt aktörskap. 80 procent av förövarna uppger dock att de troligtvis skulle kunna uttrycka det de gjort via nätet i en face-to-face-interaktion (se diagram 5). Därmed blir inramningen annorlunda mot ovan och är inte beroende av ett tekniskt kommunikationsmedel. Det är dock av vikt att betona att förövarna *tror* att de skulle kunna uttrycka samma sak i verkliga livet, med det inte sagt att de faktiskt skulle våga.

Mobbings- och kränkingsförövare har ofta ett behov av att utöva dominans och företrar innehavande av kontroll. Ofta präglas förövarnas beteende av impulsivitet. En bakomlig-

gande orsak till förövares beteende är status och prestige (Eriksson, et al., 2002). Mot bakgrund av ovanstående kan förövarnas beteende förstås utifrån att de är i behov av maktutövande. Det kan tänkas att tillgången till att kränka via nätet möjliggör dominansen, något som kanske är svårare i det verkliga livet. Eftersom en nätkränkning sker med hjälp av några knapptryck kan det antas att handlingen är ”lättare” att begå än i verkligheten varpå innebörden av impulsivitet kan förklara beteendet. Det är förmodligen lättare hänt att vara impulsiv via teknisk interaktionsteknik än i verkliga livet där risken för att göra bort sig är mer påtaglig. Det kan också antas att förövarna är i behov av statushöjning som kan tänkas uppnås genom att locka till sig uppmärksamhet via nätet. *Bättre okänd än okänd.*

Samhället har konstruerat könsmonster där mannen bör framstå som tuff och kvinnan som känslös (Hirdman, 2003). Sett utifrån detta kan samtliga mäns svar förstås genom att männen har anammat samhällets förväntade manliga beteende bestående av att inta en tuff jargong. Därför anser de sig kunna kränka andra via nätet för att sedan säga att det bara var på skoj. Bara för att förövaren anser att det var på skoj betyder det inte per automatik att offret tog det som ett skämt. Smith och Slonje (2010) skriver att nätkränkingsförövare ofta är omedvetna och ouppmärksamma på vilka konsekvenser kränkningen kan förorsaka. Det sistnämnda styrker att offren kanske inte uppfattade kränkningen som ett skämt. Thornberg (2013) menar att mobbnings- och kränkingsförövare ofta har en låg grad av empati samt en förhållandevis god självkänsla. Mot bakgrund av det sistnämnda kan förövarens motiv förstås utifrån att denne inte innehåller önskvärd grad av empati. Förövaren har svårt att sätta sig in i hur offret uppfattar kränkningen, i synnerhet i de fall där förövaren tänker att det är på skoj. Självkänslan kan tänkas lura förövaren i den bemärkelsen att personen tror att handlingen är rättfärdigad.

Goffman (1959) skriver att inramningen i ett framträdandes fasad är beroende av vilken plats aktören befinner sig på. På grundval av det kan hämndaspekten förklaras. Den person som svarat att handlingen utfördes på grund av hämndmotiv kan ha gömt sig bakom inramningen som vid nätkränkningar utgörs av teknikmedel. Kanske hade individen valt att inte hämnas om möjligheten till interaktion via nätet inte funnits.

Det som sker i den bakre regionen, bakom kulisserna, är sådant vilket individer vanligtvis inte uttrycker i den främre regionen. I den bakre regionen krävs inte samma eftertänksamhet att bete sig på ett, för egen del, önskvärt sätt (Goffman, 1959). Hon som inte vet motivet bakom nätkränkningen kan ha trott att hon befann sig i den bakre regionen vid handlandet och därför inte varit eftertänksam gentemot sitt handlande. När hon sedan eventuellt fick en underliggande insikt om att hon befann sig i den främre regionen kan hon ha påstått att hon inte vet varför hon begick handlingen.

Diagram 5

$n=5$.

Fyra individer uppgav att de troligtvis uttryckt samma sak i verkliga livet, som de gjort via nätet medan en individ trodde att denne inte skulle säga samma sak om denne mött offret ansikte mot ansikte. Samtliga av dessa fem uppgav att de kände offret (ej redovisat i diagramform).

Internet har växt fram som en ny social arena och utvecklingen har lett till stora möjligheter att integrera med andra individer via nätet (Hernwall, 2003). Internetanvändarna har möjlighet att upprätta en representation av sig själva där karaktären antingen är identisk med individens identitet eller som skiljer sig från identiteten i verkliga livet. En sådan representation av identiteten, identisk eller modifierad, möjliggör peer-to-peer-interaktioner vilka är de typer av interaktioner som sker via nätet. I verkligheten har oftast människor ett legitimt skäl att interagera med personer de inte känner medan kommunikation via nätet kan ske utan egentliga skäl (Persson, 2012). Anonymitet är en faktor som skiljer traditionella kränkningar och nätkränkningar åt där kränkningar som sker via nätet möjliggör osynlighet för förövarna. En annan faktor som skiljer är att nätkränkaren, i samma utsträckning som den traditionella kränkaren, inte är medveten om vilka konsekvenser kränkningen förorsakar (Smith & Slonje, 2010). Sett utifrån detta kan ovanstående resultat tolkas som att de fyra individer vilka uppgav att de skulle kunna uttrycka samma sak i verkliga livet, som de gjort via nätet, iakttagit en identisk eller åtminstone väldigt liknande identitet som de innehar i verkligheten. Således flyter peer-to-peer-interaktionen samman med vad de anser sig kapabla att framföra face-to-face. Eftersom dessutom samtliga av de som uppgett sig ha utsatt andra för kränkning menar att de *känner* offret kan de anse sig ha ett skäl att faktiskt framföra det de skrivit på nätet i verkliga livet också. På grundval av deras svar kan en tolkning göras att de inte hade för avsikt att vara osynliga och anonyma. Detta eftersom de skulle kunna uttrycka det samma vid en face-to-face-interaktion, det vill säga att de är kapabla att genomföra traditionella kränkningar. Gränsen mellan traditionell och nätbaserad kränkning blir således otydlig. Den individ som svarat att denne förmodligen inte skulle uttrycka samma sak i det verkliga livet, som denne gjort på nätet, kan ha skapat en identitetsrepresentation där karaktären skiljer sig från den identitet individen iakttar i verkligheten. Att interaktionen sker peer-to-peer kan således ha bidragit till att personen uttrycker sådant denne inte skulle göra annars. Detta kan också betyda att individen inte är medveten om vilka konsekvenser kränkningen medför för offrets del.

7. Diskussion

Nedanstående diskussion inleds med att påminna om vad studien syftade till, därefter tydliggörs slutsatserna, det vill säga vad frågeställningarna mynnat ut i för svar. Slutsatserna diskuteras delvis i förhållande till tidigare forskning. Med utgångspunkt i denna studies implikationer ges avslutningsvis förslag på vidare forskning. Med orden ”denna studie”, som nedan nämns flertalet gånger, avses just den studie som vi genomfört.

7.1 Slutsatser

Studiens syfte var att undersöka förekomsten av nätkränkningar och/eller nätmobbning med hjälp av digital interaktionsteknik bland unga vuxna (socionomstudenter). Dess förekomst studerades både bland de som blivit utsatta och de som utsatt andra. Syftet var också att undersöka nätkränkningarnas emotionella konsekvenser och hur respondenterna själva, med egna ord, beskrev sin utsatthet. Förövarnas bakomliggande motiv till att kränka andra via nätet avsågs också att undersökas samt om det förelåg några könsskillnader avseende förekomst och emotionella konsekvenser.

Beträffande förekomsten av nätmobbning och/eller nätkränkningar visade studien att 22 personer av 205 (10,7 procent) unga vuxna hade blivit utsatta för kränkning eller annan nedsättande handling (annat uppsåt än att såra), via digital interaktionsteknik någon gång under de senaste sex månaderna. Två av dessa 22 personer var män och 20 var kvinnor. Vad gäller att utsätta andra för nätmobbning och/eller nätkränkning råder ett signifikant samband där det är mer vanligt förekommande bland männen än kvinnorna. 1,1 procent av 178 kvinnor och 14,3 procent av 21 män har utsatt andra för kränkning eller annan nedsättande handling via nätet. Det vanligaste motivet till att kränka via nätet var ”att skoja”. De mest vanligt förekommande emotionella reaktionerna var i denna studie ledsamhet, ilska och irritation.

7.2 Slutsatsdiskussion

En tidigare studie genomförd på svenska skolelever visade att 2,8 procent blivit utsatta för nätkränkningar (Johansson & Flygare, 2013). En annan studie, från Storbritannien, gav resultatet att 20,5 procent blivit utsatta för nätmobbning (Monks et al., 2012). En kanadensisk studie om förekomst av nätmobbning visade att 25 procent var offer för detta och en studie genomförd på kinesiska skolbarn visade att 60 procent var utsatta (2012; Li). Tidigare studier vad gäller förövar- och offerskap relaterat till kön visar på olika resultat. För att exemplifiera visar en studie från Hawaii, USA, att det är vanligare att kvinnor utsätter andra för nätmobbning och/eller nätkränkning och att även offerskapet är vanligare bland kvinnor (Mark & Ratliffe, 2011). I en svensk studie är förövarskapet i stort sett lika vanligt förekommande bland män och kvinnor medan fler kvinnor än män varit offer (Beckman, Hagquist & Hellström, 2013). I en studie från Singapore visar resultatet att det är betydligt fler män än kvinnor som är nätmobbning/nätkränkingsförövare (Ang & Goh, 2010). En studie från Australien visar att fler kvinnor är utsatta för kränkningar eller mobbning via nätet än män (Campbell, Slee, Spears, Butler & Kift, 2013). Det bör här tilläggas att samtliga av ovanstående nämnda studier är genomförda på barn och ungdomar i grundskole- och gymnasieåldern och med fler respondenter, vilket kan göra jämförelsen mellan ovanstående studier och denna studie tvetydig. Dessutom undersöker de flesta av studierna i första hand nätmobbning, inte nätkränkningar. För att ändå jämföra dessa resultat mot resultatet i denna studie påvisas en stor spridning. 10,7 procent utsatta, i denna studie, liknar inget av förekomstresultaten i ovan nämnda forskningsresultat. Den studie vilken är

genomförd på svenska skolelever visade att 2,8 procent varit föremål för nätkränkning och denna studie, med svenska universitetsstudenter som respondenter, visade att 10,7 procent varit offer för kränkning via nätet. Sett utifrån detta är det således vanligare med nätkränkningar bland unga vuxna än bland grundskoleelever, i Sverige. Likt studien från Singapore är det i denna studie mer vanligt förekommande att män utsatt andra för nätkränkning eller annan nedsättande handling, skillnaden är dessutom signifikant säkerställd. Både den svenska, australiensiska och amerikanska studien visar att utsatthet för nätmobbning och nätkränkningar är mer vanligt förekommande bland kvinnor. Så är dock inte fallet i denna studie då 4,3 procent av kvinnorna och 4,8 procent av männen uppgav att de var offer för nätkränkning, kränkning per definition, inte handlingar med annat uppsåt än att sår. Skillnaden är dock mycket liten och är inte statistiskt säkerställd.

I enlighet med tidigare forskning är vanliga emotionella reaktioner till följd av nätmobbning/nätkränkning ledsamhet, rädsla, ilska, förvirring, irritation och förlägenhet. En vanlig känslomässig reaktion vid öppen nätmobbning, sådan som sker på nätbaserade arenor där fler personer än förövaren kan se vad som skrivits eller spridits, är förlägenhet (Monks et al., 2012; Mark & Ratliffe, 2011; Suler, 2004; Slonje, 2011; Campbell et al., 2013). I likhet med tidigare forskning visade denna studie att ilska, irritation och ledsamhet var de mest vanligt förekommande emotionella reaktionerna. Också skamsen och förlägen, var vanligt förekommande reaktioner, precis som tidigare studier belyst. Den huvudsakliga slutsatsen vad gäller emotionella reaktioner och könsskillnader är att kvinnor i betydligt högre utsträckning än män reagerat med ledsamhet, något som ingen av männen svarat. En mycket liten skillnad påvisas vad gäller ilska då några fler kvinnor än män, procentuellt sett, reagerat med att bli arg. Irriterad uppmätte exakt samma procenttal bland män och kvinnor. Att konsekvenserna av nätmobbning bland annat innefattas av ledsamhet, ilska och irritation kan i sin tur leda till illabefinnande för individen, en konsekvens som motiverar att nätkränkningar verkligen är ett problem som behöver beaktas och synliggöras. Även om förövarens avsikt är att skoja kan offret reagera med ”jobbiga” känslor, vilket analysen betonat. Det sistnämnda motiverar ytterligare att nätkränkningar är ett problem som behöver belysas. Detta för att förövarna ska tänka efter innan skojsamma (nedsättande) meddelanden eller bilder till eller om andra publiceras.

Det mest vanligt förekommande motivet, i enlighet med tidigare studier, bakom nätmobbning och/eller nätkränkningar är hämnd. Det är också vanligt att förövaren gör det för att denne finner det roligt och därmed inte förstår dess skadlighet (Johansson & Flygare, 2013; Mark & Ratliffe, 2011; Bryce & Fraser, 2013; Suler, 2004). Ovanstående stämmer delvis överens med resultatet i denna studie. Samtliga av de manliga förövarna menade att deras nedsättande handling bara var på skoj (för att det var roligt). Till skillnad från tidigare studier visade resultatet i denna studie att hämnd inte var det vanligaste motivet till handlandet, detta då enbart en person angivit hämndmotiv. Återigen – även om förövaren fann att handlingen utfördes med en skojkaraktäristisk avsikt behöver inte offret ha uppfattat det som ett skämt. Konsekvensen av skämtet kan vara att offret kände illabefinnande, vilket i sig är problematiskt. Associerat till respondenternas egna berättelser beskriver flera individer att de tagit illa vid sig till följd av förövarens beteende. Kanske hade någon av dessa förövare skoj som motiv men av berättelserna att döma ansåg respondenterna inte handlandet som rättfärdigat och roligt. Konsekvensen blir därför återigen att nätkränkningar utgör ett problem, oavsett förövarens uppsåt.

Analysen (rubrik 6) belyser olika förklaringsmodeller kring exempelvis könsskillnader gällande nätkränkningars förekomst och emotionella upplevelser och förövarens motiv. Förklaringsmodellerna torde medföra förståelse kring resultatet. Även om dessa modeller ger en förstå-

else av exempelvis förövarens motiv så är det inte rättfärdigat att, via nätet, skicka eller sprida nedsättande meddelande, bilder eller filmer om andra personer. Det går aldrig att förutspå hur offrets psykiska mående påverkas av nedsättande handlingar varpå det nya fenomenet nätkränkningar behöver diskuteras och föras fram i ett medialt ljus, i större utsträckning än i dagsläget. Kanske behövs fler evidensbaserade interventioner för att förebygga och behandla specifikt mobbning och kränkningar via *nätet*.

Värt att tilläggas är att ingen person, i denna studie, uppgett att de utsatts eller utsatt andra för mobbning per definition, det vill säga upprepat blivit kränkt eller kränkt andra via nätet. Detta tyder på hyggligt god sämja för dem i urvalet som ofta befinner sig inom ramen för digital interaktion och kommunikation.

7.3 Förslag till vidare forskning

Mot bakgrund av att tidigare forskning i stort sett enbart fokuserat på nätmobbning och nätkränkningar bland barn och ungdomar behövs fler studier där urvalet utgörs av vuxna personer. Denna studie påvisar att kränkningar via digital interaktionsteknik faktiskt förekommer även bland vuxna och inte bara bland barn och ungdomar. Resultatet i denna studie är inte generaliserbart, varken på det aktuella universitetet eller på svenska unga vuxna, varpå fler studier är nödvändiga för att få en tydligare och mer handfast bild av hur vanligt förekommande nätmobbning och nätkränkningar är bland vuxna.

Då kränkningar och mobbning via nätet med stor sannolikhet medför att många av offren mår psykiskt dåligt behövs förebyggande interventioner. Detta utgör i sig ett problem, såväl på individ-, som på grupp- och samhällsnivå. I samband med nätmobbningens och nätkränkningarnas uppkomst blir sammantaget fler individer utsatta för någon form av mobbning eller kränkning. Detta kan i sin tur skapa problem för individen som sedan kan få skadade sociala relationer (grupp-nivå) för att därefter kanske behöva uppsöka professionell hjälp. Därmed är samhället inkopplat. På grundval av ovanstående föreslås att forskning, vilken syftar till att upprätta interventioner för att förebygga nätkränkningar och nätmobbning, bedrivs. Dessa interventioner bör inte enbart riktas mot barn och ungdomar i grundskole- och gymnasieåldern, utan bör också vara riktade mot vuxna. Att evidensbaserade förebyggande metoder gällande kränkningar och mobbning via nätet är av yttersta vikt styrks av:

”Det stod: Så ful. Ta livet av dig. Lite mer än en månad senare valde flickan att avsluta sitt liv” (Expressen, 12 mars 2013).

Ovanstående citat är hämtat med utgångspunkt i den händelse där en trettonårig flicka drevs till självmord, till följd av grov nätmobbning. Både du som läsare, vi som författare och många andra är med största sannolikhet rörande överens om att självmord till följd av mobbning och kränkningar via nätet inte får upprepas. Behövs förebyggande arbete och interventioner i ämnet? Svaret är enkelt.

8. Referenser

- Abiala, K., & Hernvall, P. (2013). Tweens konstruerar identitet online, flickors och pojkars erfarenheter av sociala medier. *Pedagogisk forskning i Sverige* (Nr 1-2, s. 10-35).
- Agatston, W. P., Kowalski, P., & Limber, S. (2007). Students' perspective on cyber bullying. *Journal of Adolescent Health* (vol. 41, s. 22-30).
- Ang, P. R., & Dion, H. G. (2010). Cyberbullying Among Adolescents: The Role of Affective and Cognitive Empathy, and Gender. *Child Psychiatry & Human Development*, (vol. 41, s. 387-397).
- Bauman, S. (2013). Cyberbullying: What Does Research Tell Us? *Theory Into Practice*, (vol. 52, s. 249-256).
- Beckman, L., Hagquist, C., & Hellström, L. (2013). Discrepant gender patterns for cyberbullying and traditional bullying - An analysis of Swedish adolescent data. *Computers in Human Behavior*, (vol. 29, s. 1896-1903).
- Bogdan, Robert & Biklen, Sari Knopp (2007). *Qualitative research for education: an introduction to theory and methods*. Boston: Pearson Education.
- Booth, Andrew, Papaioannou, Diana & Sutton, Arechea (2012). *Systematic approaches to a successful literature review*. London: Sage.
- Bryce, J., & Fraser, J. (2013). "It's Common Sense That It's Wrong": Young People's Perceptions and Experiences of Cyberbullying. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, (vol. 16, s. 783-787).
- Bryman, Alan. (2012). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Campbell, A. M., Slee, T. P., Spears, B., Butler, D., & Kift, S. (2013.) Do cyberbullies suffer too? Cyberbullies' perceptions of the harm they cause to others and to their own mental health. *School psychology international*, (vol. 34, s. 613-629).
- Djurfeldt, Göran, Larsson, Rolf & Stjärnhagen, Ola. (2010). *Statistisk verktygslåda - samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Dunkels, Elza (2013). Vad är särskilt med kränkningar på nätet? i Skolverket (red.), *Kränkningar i skolan - analyser av problem och lösningar*, (s. 153-170). Stockholm: Skolverket.
- Eibl-Eibesfeldt, Irenäus (1971). *Kärlek och hat: Instinkter i samspel*. Stockholm: Norstedt.
- Erdur-Baker, Ö. (2010). Cyberbullying and its correlation to traditional bullying, gender and frequent and risky usage of internet-mediated communication tools. *New Media and Society*, (vol. 12, s. 109-125).

- Eriksson, B., Lindberg, O., Flygare, E., & Daneback, K. (2002). *Skolan- en arena för mobbning- en forskningsöversikt och diskussion kring mobbning i skolan*. Stockholm: Skolverket.
- Expressen (2013). Nätmobbade flickans ord före självmordet. Hämtad 12 maj, från: <http://www.expressen.se/nyheter/natmobbadeflickansordforeselvmordet/>
- Flygare, Erik & Johansson, Björn. (2013). Mobbning och kränkningar på nätet – omfattning och effekter av skolans insatser, I Skolverket (red.), *Kränkningar i skolan - analyser av problem och lösningar*, (s. 133-151). Stockholm: Skolverket.
- Friends, 2014, Nätrapport. Hämtad 4 april 2014, från: [http://www.friends.se/\\$-1/file/utbildning/pdf-3/fnr-2014-hq.pdf](http://www.friends.se/$-1/file/utbildning/pdf-3/fnr-2014-hq.pdf)
- Findahl, Olle (2013). Internet och svenskarna. Hämtad 15 april 2014, från: <https://www.iis.se/docs/SOI2013.pdf>
- Grigg, W. D. (2010). Cyber-Aggression: Definition and Concept of Cyberbullying. *Australian Journal of Guidance & Counselling*, (vol. 20, s. 143-156).
- Goffman, Erving (1959). *The presentation of self in everyday life*. New York: Anchor Books.
- Hernwall, Patrik (2003). *Barn@com: att växa upp i det nya mediasamhället*. Stockholm: HLS Förlag.
- Hirdman, Yvonne. (2003). *Om det stabila föränderliga former*. Malmö: Liber.
- Kowalski, Robin M., Limber, Susan P., & Agatston, Patricia W. (2012). *Cyberbullying: Bullying in the digital age*. Malden. MA: Wiley-Blackwell.
- Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, A. (2010). Mobbning: ett tidsbundet socialt problem. *Socialvetenskaplig tidskrift*, (nr 2, s. 134-148).
- Li, Q. (2008). A cross-cultural comparison of adolescents' experience related to cyberbullying. *Educational Research*, (vol. 50, s. 223-234).
- Lindberg, Odd & Johansson, Björn (2008). Mobbningens ritualer och emotionella konsekvenser, i Åsa Wettergren, Bengt Starrin & Gerd Lindgren (red.), *Det sociala livets emotionella grunder*, (s. 231-247). Malmö: Liber.
- Mark, L., & Ratliffe, K. (2011). Cyber Worlds: New playgrounds for bullying. *Computers in the Schools*, (vol. 28, s. 92-116).

- Mishna, F., Saini, M., & Solomon, S. (2009). Children and youth's perceptions of cyber bullying. *Children and Youth Services Review*, (vol. 31, s. 1222–1228).
- Monks, P. M., Robinson, S., & Worlidge, P. (2012). A survey of primary school pupils' perceptions and experiences. *School psychology international*, (vol. 33, s. 477-491).
- Olweus, Dan (2001). *Mobbning i skolan*. Stockholm: Liber.
- Olsson, Christer (2013). *Verktyg mot mobbning och kränkningar- ansikte mot ansikte och i c berrymden*. Skolbörsen Förlag.
- Persson, Anders (2012). *Ritualisering och sårbarhet- ansikte mot ansikte med Goffmans perspektiv på social interaktion*. Liber: Malmö.
- Rigby, Ken (2008). *Children and bullying: How parents and educators can reduce bullying at school*. Boston: Blackwell/Wiley.
- Skolverket (2012). *Allmänna råd och kommentarer för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling*. Stockholm: Skolverket.
- Slonje, R. (2011). *The Nature of Cyberbullying in Swedish Schools: Processes, Feelings of Remorse by Bullies, Impact on Victims and Age - and Gender Differences*. Doktorsavhandling: University of London.
- Slonje, R., & Smith (2008). Cyberbullying: Another main type of bullying? *Scandinavian journal of psychology*, (vol. 49, s. 147-154).
- Smith, P., & Slonje, R. (2010). Cyberbullying: The nature and extent of a new kind of bullying, in and out of school. I S. R. Jimerson, S. M. Swearer & D. L. Espelage (red.), *Handbook of bullying in schools: An international perspective*, (s. 249-262). New York: NJ: Routledge.
- Sticca, F., Ruggieri, S., Alsaker, & Perren, S. (2012). Longitudinal Risk Factors for Cyberbullying in Adolescence. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, (vol. 23, s. 52-67).
- Suler, J. (2004). The online disinhibition effect. *Cyberpsychology & Behavior*, (vol. 7, s. 321-326).
- Thornberg, Robert (2013). *Det sociala livet i skolan: socialpsykologi för lärare*. Stockholm: Liber.
- Vetenskapsrådets etiska riktlinjer (2002). Hämtad den 22 april, från: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Wiberg, Mikael (2005). *The Interaction Society: Practice, Theories and Supportive Technologies*. Hershey: Idea Group Inc.

Foto

Johansson, Anna (2014).

Bilaga 1 - Missivbrev

Hej!

Vi är två socionomstudenter som studerar vår sjätte termin. För närvarande skriver vi c-uppsats och avser att studera förekomsten av nätmobbning och nätkränkningar samt vilka känslor som följer av detta, bland socionomstudenter. Vi skulle uppskatta om ni kunde avvara några minuter till att besvara enkäten som ni når via nedanstående länk. Ert deltagande är anonymt och frivilligt. Ni kan när som helst avbryta deltagandet.

(länk)

Vid frågor om enkäten eller studien, kontakta oss gärna via mail: linanh112@studentmail.oru.se

Tack på förhand!

Med vänlig hälsning
Lina Andersson och Malin Lorenzson

Bilaga 2 - Enkät

Några frågor om Dig

Kön:

- Man
- Kvinna

Vilken termin går du?

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7

Hur ofta använder du Internet eller internetbaserade kommunikationsformer?

- Flera gånger per dag
- Någon gång per dag
- Några gånger per vecka
- Någon gång per vecka
- Mer sällan
- Aldrig

Vad använder du i huvudsak Internet till?

Här kan du sätta flera kryss.

- Sociala medier (exempelvis Facebook, Instagram, Twitter, bloggar)
- Chattforum (exempelvis Kik, Msn)
- Mail
- Informationssökning
- Konsumtion
- Nyheter (exempelvis Dagens Nyheter, Aftonbladet)
- Spel
- Annat

Hur använder du mestadels Internet?

Kryssa i en av rutorna.

- Via dator

- Via mobil/smartphone
- Via surfplatta

Frågan handlar om vad som hänt under de senaste sex månaderna

Har andra personer, via internet skickat eller spridit nedsättande meddelanden, bilder, filmer och/eller kommentarer om dig på exempelvis facebook eller andra Internetforum?

Kryssa i en av rutorna.

- Nej, det har inte hänt mig
- Vet inte
- Någon gång
- Några gånger per månaden
- Några gånger per vecka
- Nästan varje dag
- Varje dag

Varför tror du att andra personer har skickat eller spridit nedsättande meddelanden, bilder, filmer och/eller kommentarer om dig?

Kryssa i en av rutorna.

- Det var bara på skoj
- För att jag var osams med personen
- Det var för att såra mig, göra mig ledsen
- För att hämnas
- Vet inte

Med vilka känslor reagerade du på meddelandena?

Här kan du sätta flera kryss.

Jag blev:

- Arg
- Ledsen
- Rädd
- Uppgiven
- Irriterad
- Hjälplos
- Stressad
- Skamsen
- Annat
- Jag reagerade inte

Vet du vem som skickat eller spridit nedsättande meddelanden, bilder, filmer och/eller kommentarer om dig?

- Ja
- Nej

Beskriv kortfattat vad som hände senaste gången du blev utsatt

Skrev eller kommenterade du tillbaka till personen som hade skickat eller spridit nedsättande meddelanden, bilder, filmer och/eller kommentarer om dig?

- Ja
- Nej

Frågan handlar om vad som hänt under de senaste sex månaderna

Har du, via Internet skickat eller spridit nedsättande meddelanden, bilder, filmer och/eller kommentarer om andra personer?

Kryssa i en av rutorna.

- Nej, det har inte hänt
- Kommer inte ihåg
- Någon gång
- Några gånger per månaden
- Några gånger per vecka
- Nästan varje dag
- Varje dag

Varför skickade eller spred du nedsättande meddelanden, bilder, filmer och/eller kommentarer om andra personer?

Kryssa i en av rutorna.

- Det var bara på skoj

- För att jag var osamsmed personen
- För att såra och göra personen ledsen
- För att hämnas
- Vet inte

Kände du personen som du skickade eller spred nedsättande meddelanden, bilder, filmer och/eller kommentarer om?

- Ja
- Nej

Tror du att du hade uttryckt samma sak, som du gjort via Internet, om du istället mött personen ansikte mot ansikte?

- Ja
- Nej